VISIEDOCUMENT
KRACHTIG VERBONDEN
2021

Inleiding

Dit Visiedocument Krachtig Verbonden is een visie op hoofdlijnen waarmee we als gemeente de koers bepalen ten aanzien van het ruimtelijk-economisch en sociaal-maatschappelijk beleid. Het document vormt een “Structuurvisie” zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. De gemeenteraad stelt de structuurvisie vast en bepaalt daarmee het vertrekpunt voor concrete ruimtelijke beslissingen en de inzet van bestuurlijke uitvoeringsinstrumenten. Een structuurvisie wordt ook gezien als een externe gedragslijn richting burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden. Met deze structuurvisie wordt beoogd de koers van de gemeente Sluis te bepalen en verbindingen te leggen. De hoofdlijnen van het ruimtelijk-economisch en sociaal-maatschappelijk beleid worden vastgelegd, geven richting en vormen het uitgangspunt en de basis voor verdere uitwerking in deelvisies, bestemmingsplannen en projecten.

Om de ontwikkelingslijnen voor dit visiedocument tot stand te brengen binnen de gemeente Sluis zijn integrale afwegingen gemaakt. Enerzijds is de vorige visie Kracht Verbonden geëvalueerd, zijn de uitgangspunten uit het coalitieakkoord 2019-2022 in beeld gebracht en zijn de ontwikkelingen die op ons af komen geïnventariseerd. Naast de ruimtelijke structuurvisie, de woonvisie, het Wmo-beleidsplan (maatschappelijke ondersteuning) en het gebiedsplan ‘Natuurlijk Vitaal’ zijn de uitgangspunten uit de Zeeuwse Kustvisie, de ambities in het kader van de Toekomstige Zorg en het Aanvalsplan Wonen in het document verwerkt.

Anderzijds zijn inhoudelijke elementen opgenomen op basis van de input en feedback van de stakeholders die, ondanks de coronacrisis, hun zienswijzen inbrachten.

Het visiedocument heeft op grond van het bepaalde in de Inspraakverordening gemeente Sluis en afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, vanaf 24 september 2020 gedurende zes weken voor iedereen ter inzage gelegen.

Een en ander heeft geleid tot samenhang en dwarsverbanden tussen de beleidsterreinen en een visiedocument dat is opgebouwd uit verschillende hoofdstukken waarin per thema een beleidskoers wordt beschreven.

Vanwege de koppeling tussen dit visiedocument en de begroting van de gemeente Sluis is de indeling zo veel als mogelijk gebaseerd op het informatievoorschrift Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen (IV3). Met IV3 maken gemeenten hun financiële verantwoording op. Tevens vergemakkelijkt deze indeling de samenwerking met andere gemeenten in de toekomst, bijvoorbeeld ten aanzien van het opstellen van een regiovisie.

BURGERPARTICIPATIE

Waar hebben we mee te maken?

Algemeen

- De rolverdeling tussen burger en overheid verandert. Burgerparticipatie neemt een steeds belangrijker plek in binnen onze maatschappij.
- Inwoners willen meer meedoen met en meedenken over taken waarvoor de overheid primair verantwoordelijk is en voelen zich verantwoordelijk voor hun leefomgeving.
- Binnen de gemeente Sluis hebben we vijftien stads- en dorpsraden.
- De samenwerking met de stads- en dorpsraden ligt vast in een convenant, met daarin afspraken over wat partijen van de wederzijdse samenwerking mogen verwachten.
- Naast de stads- en dorpsraden zijn er ook diverse adviesraden en –organen actief, die de gemeente op specifieke terreinen van advies voorzien. Eén ervan is de RMDO (Raad voor Maatschappelijke en Demografische Ontwikkeling).
- De nota Burgerparticipatie schetst hoe we als gemeente om willen gaan met burgerparticipatie en wordt nader uitgewerkt.
- De ambitie die geschetst wordt in de nota, brengt een veranderende rol en verantwoordelijkheid van de gemeente met zich mee, zowel bestuurlijk als ambtelijk.
- De nota Burgerparticipatie onderscheidt drie vormen van burgerparticipatie: burgerinitiatieven, meedoen en meedenken.
- Momenteel wordt burgerparticipatie ook al toegepast. Dit gebeurt echter niet vanuit een overkoepelende visie, maar per geval wordt bekeken of, wanneer en hoe burgerparticipatie kan worden toegepast.
- Diverse voorbeelden van burgerparticipatie binnen onze gemeente worden niet als zodanig aangemerkt. Deze voorbeelden zijn tevens vaak onbekend bij onze inwoners
- Naar verwachting wordt op 1 januari 2022 de Omgevingswet ingevoerd. Deze geeft aan dat participatie verplicht is. Maar de nieuwe wet biedt geen vast afwegingskader voor de rol van belanghebbenden in het besluitvormingsproces. Gemeenten moeten achteraf kunnen bewijzen dat ze burgers en andere belanghebbenden een rol in het besluitvormingsproces hebben gegeven. Dit wordt ook wel de motiveringsplicht genoemd. De gemeenteraad kan activiteiten aanwijzen waarbij participatie een verplicht onderdeel is alvorens de aanvraag voor de Omgevingsvergunning kan worden ingediend (art.16.65 Ow). Zie ook bijlage 1.
- Er is een wetsvoorstel in voorbereiding: Versterking participatie op decentraal niveau. Doel van deze voorgestelde wet is om de betrokkenheid van inwoners te vergroten bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid in hun gemeente, provincie of waterschap. Hierin wordt tevens het uitdaagrecht (Right to Challenge) wettelijk verankerd. Dit houdt in dat bewoners taken van de gemeente kunnen overnemen als ze denken dat het beter en/of goedkoper kan.

Burgerinitiatieven

- Een burgerinitiatief definiëren we als een initiatief van een of meerdere burgers, dat onverplicht wordt opgestart ten behoeve van anderen of de samenleving. Het initiatief gaat verder dan individueel ongenoegen of eigenbelang en heeft een meerwaarde voor de samenleving. De initiatiefnemers kunnen (groepjes) individuen zijn, maar ook verenigingen, stichtingen en/of bedrijven. In deze nota wordt niet het formele burgerinitiatief bedoeld, waarbij burgers het recht hebben om een onderwerp op de agenda van de volksvertegenwoordiging te zetten.
- Burgerinitiatieven hebben veel waarde voor onze gemeente. Ze kunnen een positief effect hebben op de sociale cohesie en leefbaarheid in kernen. Ook kunnen ze leiden tot een grotere burgertevredenheid, tot de aanpak van maatschappelijke problemen en kunnen ze de eigen verantwoordelijkheid en grotere betrokkenheid van inwoners stimuleren. Tevens kunnen burgerinitiatieven een bijdrage leveren aan gemeentelijke vraagstukken of een oplossing bieden voor een probleem.
- Binnen onze gemeente zijn nu ook diverse burgerinitiatieven gaande. Deze zijn zeer divers: groot- of kleinschalig, lang- of kortdurend, kernoverstijgend of kerngericht en uiteenlopend qua onderwerp.
- Initiatiefnemers van een burgerinitiatief kloppen vaak bij de gemeente aan voor hulp en/of advies. Zij ervaren dat zij niet altijd op een eenduidige manier geholpen of geadviseerd worden. Vooruitlopend op de vaststelling van Krachtig Verbonden is er een tijdelijk handelingskader dat

duidelijk maakt hoe een burgerinitiatief binnen de gemeente behandeld wordt. Dit tijdelijke handelingskader kan na de vaststelling van Krachtig Verbonden worden omgezet in een definitief handelingskader.

Meedoen
- Het is lastig om vrijwilligers te vinden die zich voor langere tijd willen binden. Dit terwijl de behoefte aan vrijwilligers juist toeneemt.
- Vrijwilligers ervaren niet altijd dat zij als volwaardige krachten worden gezien en ook niet dat ze als zodanig worden gefaciliteerd bij hun werkzaamheden
- Dat zij goed gefaciliteerd worden bij het uitvoeren van hun taken, vinden vrijwilligers in het algemeen het belangrijkst. Dit vindt men belangrijker dan het krijgen van een presentje als blijk van waardering. Naast het regelen van praktische zaken door de gemeente, hebben vrijwilligers behoefte aan meer informatie over en begeleiding bij subsidieaanvragen en financieringsmogelijkheden.

Meedenken
- Stads- en dorpsraden waarderen het om mee te denken over beleid en projecten in de gemeente, maar ervaren op dit moment dat zij overvraagd worden. Hierbij speelt nadrukkelijk dat er voor deze betrokken vrijwilligers nu vaak te veel tijd mee is gemoeid.
- Stads- en dorpsraden ervaren een grote hoeveelheid en diversiteit aan onderwerpen die ze krijgen voorgelegd. Daarbij worden ze vaak bevraagd over algemene thema's en niet altijd over zaken die ook in hun kern aan de orde zijn.
- In sommige gevallen vinden stads- en dorpsraden het lastig om uitspraken te doen over zaken die hun kern aangaan. Representativiteit is daarbij een belangrijk issue en dit verschilt ook erg per kern, mede afhankelijk van de grootte van de kern.
- De gemeente beschouwt stads- en dorpsraden vaak als eerste aanspreekpunt en niet de individuele burger. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat de individuele burger vaak lastig te bereiken is om mee te denken.
- Wanneer inwoners gevraagd wordt om mee te denken, ervaren ze nu vaak een grote tijdsdruk. Daarbij is niet altijd duidelijk waarom de urgentie zo hoog is. Inwoners ervaren deze tijdsdruk als onprettig en constateren dat deze de zorgvuldigheid niet altijd ten goede komt.
- Verwachtingen over het meedenken met gemeentelijke voornemens worden op voorhand niet altijd duidelijk vastgelegd en gecommuniceerd richting inwoners. Dit leidt in sommige gevallen tot onduidelijkheid en vertraging binnen een proces.
- Jongeren worden vaak niet of nauwelijks gehoord binnen het burgerparticipatieproces.

Wat willen we bereiken?

Algemeen
- Een helder kader voor burgerparticipatie, waarbij recht wordt gedaan aan de wensen van inwoners om mee te denken en te doen als het gaat om hun leefomgeving. Dit moet een kader zijn dat burgerparticipatie verankert in het gemeentelijk denken en doen.
- Helderheid voor inwoners en gemeente over werkwijze, verwachtingen, proces en communicatie bij burgerparticipatie. Aangezien burgerparticipatie geen statisch begrip is, moet helderheid ook samengaan met een bepaalde mate van flexibiliteit.
- Een dynamisch convenant met de stads- en dorpsraden, dat passend is en recht doet aan de veranderende rollen en verwachtingen voor wat betreft burgerparticipatie.
- Burgerparticipatie die bijdraagt aan een betere leefomgeving in brede zin. Daarbij is burgerparticipatie een middel om dit te bereiken en geen doel op zich.
- Een gemeentelijke organisatie die past bij de veranderende rol en verantwoordelijkheden met betrekking tot burgerparticipatie.
- Meer voorbeelden van toegepaste burgerparticipatie laten zien. Goed voorbeeld doet goed volgen. En voorbeelden kunnen ook leren hoe zaken in de toekomst anders opgepakt kunnen worden.
- Een vastgesteld kader, dat duidelijkheid biedt over hoe de gemeente om wil gaan met burgerparticipatie zoals beoogd in de nieuwe Omgevingswet.

Burgerinitiatieven

- Een eenduidige benadering en behandeling van burgerinitiatieven, waarbij de gemeente vanuit haar taak meedenkt over de kansen en (on)mogelijkheden van een initiatief.
- Een gestroomlijnde routing voor burgerinitiatieven binnen de gemeentelijke organisatie. Duidelijk moet zijn hoe en waar men een burgerinitiatief bij de gemeente kan indienen en waar men met vragen terecht kan.
- Duidelijke en goed vindbare informatie voor inwoners die aan de slag willen met een burgerinitiatief. Daarbij moeten rollen, mogelijkheden en procesmatige zaken op voorhand duidelijk zijn, voor zowel de initiatiefnemers als de gemeente.
- Een heldere communicatie tussen de indieners van een burgerinitiatief en de gemeente gedurende het hele proces.

Meedoen

- Een aanbod aan vrijwilligers dat aansluit bij de vraag.
- Vrijwilligers die zich als volwaardige kracht behandeld voelen en zich gewaardeerd voelen. Het moet aantrekkelijk zijn om vrijwilliger te zijn en te blijven.
- Vrijwilligers die hun werk goed kunnen doen, doordat zij beschikken over de juiste faciliteiten en indien gewenst de juiste opleidingsmogelijkheden.
- Op voorhand duidelijke verwachtingen over en weer, wanneer inwoners worden betrokken bij uitvoering van gemeentelijke taken. Dit om te voorkomen dat halverwege een proces teleurstellingen ontstaan door verkeerde verwachtingen.

Meedenken

- Inwoners stimuleren en faciliteren om mee te denken over zaken die invloed hebben op hun eigen leefomgeving. Dit geldt zowel voor de georganiseerde als de niet georganiseerde inwoner.
- Gerichte burgerparticipatie waarbij doelmatigheid en representativiteit de voornaamste uitgangspunten zijn. Burgerparticipatie is immers een middel en geen doel op zich.
- Duidelijkheid over verwachtingen over en weer wanneer inwoners meedenken over gemeentelijke vraagstukken. Hieraan gekoppeld willen we ook een goede wederzijdse communicatie bewerkstelligen.
- Meer betrekken van individuele burgers bij besluitvorming, enerzijds om stads- en dorpsraden te ontlasten en anderzijds omdat het voor stads- en dorpsraden soms lastig is om namens een hele kern te spreken.
- Jongeren meer betrekken bij het meedenken over zaken die hen ook aangaan.

HOOFDSTUK 1: RUIMTE EN BEHEER

1.1. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

1.1.1 RUIMTELIJKE ORDENING

- **OMGEVINGSWET**

Waar hebben we mee te maken?

Met de Omgevingswet vereenvoudigt en bundelt de overheid regels op het gebied van wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Het doel van de wet is drieledig: meer samenhang in het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving, eenvoudiger procedures en meer verantwoordelijkheid op lokaal niveau. Op termijn moet de wet niet alleen leiden tot en eenvoudigere maar ook snellere procedures. De inwerkingtreding van de wet wordt voorzien op 1 januari 2022.

Wat willen we bereiken?

We willen tijdig wennen aan en leren werken met het nieuwe stelsel van regels. Dit stelsel brengt een cultuurverandering met zich mee die geleidelijk aan vorm krijgt. Dit komt mede doordat de afstemming tussen initiatiefnemers, belanghebbenden en medeoverheden in alle fasen van het proces - van beleidsvoorbereiding tot handhaving - zal veranderen.

- **DIGITALE BEREIKBAARHEID**

Waar hebben we mee te maken?

- De implementatie van de vijfde generatie mobiele communicatie (5G).
- De wijziging van de Telecommunicatiewet en de impact daarvan op de gemeentelijke organisatie en processen.
- Een nieuw antenneconvenant.
- Vragen over de gezondheidseffecten van 5G.
- De aankondiging van marktpartijen om glasvezel te gaan uitrollen in de kernen van de gemeente Sluis.
- Het op een aantal plaatsen ontbreken van (voldoende) mobiele dekking: zogenoemde witte vlekken.
- Het ontbreken van breedband internet of een te beperkte snelheid van breedband verbindingen, met name in het buitengebied.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Sluis wil een goede digitale bereikbaarheid voor onze inwoners, ondernemers en toeristen. Dit om de leefbaarheid in en de aantrekkelijkheid van de gemeente Sluis te behouden en versterken. Een goede digitale bereikbaarheid is van sociaal-economisch belang.

1.1.2 WONEN EN BOUW

➢ ALGEMEEN

Waar hebben we mee te maken?

- In de periode 2015 - 2019 kromp het inwonertal van de gemeente Sluis meer dan in de provinciale prognose van 2015 was voorspeld. Volgens de nieuwste prognose neemt in de periode 2020 - 2040 de bevolking in de gemeente Sluis verder af.
- Kenmerkend voor Sluis is het grote verschil tussen het aantal huishoudens dat in de gemeente woont en het aantal woningen. Het aantal woningen ligt een vijfde (20%) hoger dan het aantal huishoudens (bron: CBS). De verschillen tussen de kernen zijn groot. In het algemeen is er eerder een overschot dan een tekort aan woningen.
- De laatste jaren nam het aantal geboortes af. Daarnaast neemt het aantal inwoners in de leeftijdscategorie 60 jaar en ouder toe (vergrijzing), terwijl de groep in de leeftijd van 15 tot 59 jaar afneemt (ontgroening). Daarmee is sprake van een versnelling van de vergrijzing. De combinatie van minder geboortes en vergrijzing zorgt voor een sterfteoverschot (er overlijden meer mensen in de gemeente dan er geboren worden).
- Als gevolg van de vergrijzing is er een afname van de potentiële beroepsbevolking (inwoners in de leeftijd van 15 tot 67 jaar). De vraag naar tijdelijke werknemers of internationale werknemers neemt daardoor toe en daarmee ook de vraag naar adequate huisvesting.
- Door vergrijzing en ontgroening verandert de huishoudenssamenstelling ingrijpend: er vindt een sterke toename plaats van één- en twee-persoons-huishoudens bestaande uit ouderen. Daarmee verandert ook de woningbehoefte.
- Door de vergrijzing neemt de behoefte aan nultredenwoningen toe en die aan reguliere grondgebonden woningen af. (Grondgebonden wil zeggen: rechtstreeks toegankelijk vanaf straatniveau). Of dit een behoefte aan appartementen betekent, is afhankelijk van de aard, de schaal en het (zorg)voorzieningenniveau van de kernen.
- Een kwart van de huishoudens bestaande uit inwoners van 75 jaar en ouder - de groep met veelal matige tot ernstige beperkingen - woont in een woning die niet meer goed toegankelijk voor hen is. Als zij in een woning willen wonen die geschikt is voor hun beperking, is verhuizen naar een toegankelijke woning voor hen de enige mogelijkheid.
- Het aantal mensen met een mobiliteitsbeperking neemt in de periode tot 2030 toe, zodat ook de zorgvraag toeneemt. Dit vergt adequate huisvesting en dito zorgverlening.
- Er is behoefte aan het clusteren van zorgwoningen, om zorg aan huis zo adequaat en optimaal mogelijk te organiseren en betaalbaar te houden.
- De partijen die in onze gemeente het merendeel van de meer complexe zorg bieden aan ouderen in intramurale voorzieningen (instellingen), willen deze zorg behouden en versterken. Deze zorg wordt geclusterd in de kernen Breskens en Oostburg. De gehandicapten- en GGZ-zorg kiezen in basis voor huisvesting in dezelfde kernen.
- Er ontstaan of er zijn al overschotten aan bepaalde typen woningen: kleine, reguliere grondgebonden sociale huurwoningen, kleine goedkope koopwoningen en ruime, dure grondgebonden koopwoningen.
- Een groot deel van de (overwegend particuliere) woningvoorraad is niet energiezuinig. Hierdoor sluit het woningaanbod onvoldoende aan op de vraag, zowel nu als in de toekomst.
- 70% van de woningvoorraad (niet zijnde vakantiewoningen) is in handen van eigenaar-bewoners en bestaat uit vrijstaande woningen (vaak bewoond door ouderen).
- Het aantal huurwoningen bedraagt 30% van de permanente woningvoorraad. Twee derde van deze huurwoningen is in bezit van woningcorporaties en ongeveer 10% is particulier bezit.
- In sociale huurwoningen wonen vooral groepen die niet bij machte zijn of waren om een huis te kopen.
- Zogenoemde spoedzoekers met inkomens boven de sociale huurgrens zijn aangewezen op de particuliere huurmarkt. Deze markt is te beperkt in omvang.
- Een deel van de permanente woningvoorraad staat leeg (wordt niet gebruikt). Een ander deel wordt gebruikt als tweede woning of voor recreatieve verhuur. Dit zogenaamde deeltijdwonen kan gevolgen hebben voor de leefbaarheid. Recreatieve verhuur doet zich met name voor in de zogenoemde kustkernen (Retranchement, Cadzand, Nieuwvliet, Groede en Hoofdplaat).
- Als de vraag naar tweede woningen wegvalt, leidt dit tot meer leegstand en prijsdalingen.
- Permanente bewoning op recreatieparken is op dit moment beperkt in omvang.

- Er is sprake van een overschot aan bestaande (meestal verouderde) woningbouwplannen. Tegelijkertijd is er wel behoefte aan nieuwe woningbouwplannen die zijn afgestemd op de vraag.
- Indien sprake is van een gewenste ruimtelijke kwaliteitsverbetering, kan een beperkte toevoeging van woningen planologisch mogelijk worden gemaakt. Hierbij geldt de voorwaarde van verevening ten behoeve van het Fonds Woningbouwontwikkeling.
- De landgoederen- en Ruimte-voor-Ruimte-regeling maken nieuwbouw van woningen in het buitengebied mogelijk. Deze nieuwbouwmogelijkheid komt voort uit de nood aan een kwalitatieve ruimtelijke ontwikkeling van het buitengebied. Deze regelingen gaan echter ten koste van de door ons gewenste nieuwbouw in de kernen (met toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking, een planologisch hulpmiddel).

Wat willen we bereiken?

- Door te focussen op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat, is de bevolkingsdaling afgeremd en de bevolkingsontwikkeling zo mogelijk gestabiliseerd.
- In 2040 is er een balans tussen de kwalitatieve en kwantitatieve woningvoorraad. Dat wil zeggen: de vraag naar (een bepaald type) woningen is in overeenstemming met het aanbod. Het gaat daarbij om woningen die nodig zijn om ook in de toekomst de inwoners van Sluis passend te kunnen huisvesten (inclusief nieuwe migranten, arbeidskrachten en hun gezinnen). In het passend maken van het aanbod houden we tevens rekening met duurzaamheid, toegankelijkheid en zorggeschiktheid.
- Nieuwbouw van woningen in het buitengebied op grond van de Ruimte-voor-Ruimte- en de landgoederenregeling gaan, gelet op de achterliggende motivatie van dit beleid, niet ten koste van de nieuwbouw in de kernen.
- Op de markt voor permanente bewoning sturen we, in het algemeen belang (onder andere leefbaarheid), op basis van een onderverdeling in woonmilieus. Voorbeelden van woonmilieus zijn groen-stedelijk en centrum-dorps.
- Deeltijdwonen vormt een waardevolle bijdrage aan het woon- en leefmilieu in onze gemeente. De nadelen van deeltijdwonen zijn geëlimineerd.
- In het belang van de leefbaarheid is de bestaande recreatieve verhuur in de kernen ingekaderd en gereguleerd. Daarbij kan per kern sprake zijn van differentiatie. In basis wordt uitbreiding niet toegestaan.
- Door samenwerking met de provincie en de regiogemeenten is er sprake van meer concrete (financiële) ondersteuning door het Rijk (bijvoorbeeld in het kader van een Woondeal, bedoeld om woningtekorten aan te pakken).
- Zorggeschikte woningen zijn geconcentreerd in twee kernen, om doelmatig en efficiënt zorg aan huis te kunnen leveren en ontvangen. Woonzorgzones dragen bij aan het langer zelfstandig wonen. Dit type woonomgeving is niet alleen geschikt voor ouderen maar ook voor mensen met een mobiliteitsbeperking.

.

- **WOONWAGENS EN STANDPLAATSEN**

Waar hebben we mee te maken?

Op 1 maart 1999 is de Woonwagenwet ingetrokken en werd het woonwagenbeleid gedecentraliseerd. Als gevolg van uitspraken van verschillende instanties kwam hierin verandering. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde dat woonwagenbewoners een minderheidsgroep vormen met een eigen culturele identiteit, die bescherming van de overheid verdient. In verband daarmee heeft de minister in 2018 het Beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid uitgebracht. De hoofdlijnen van het landelijk beleidskader zijn:

- De gemeente stelt het beleid voor woonwagens en standplaatsen vast als onderdeel van het volkshuisvestingsbeleid.
- Het beleid dient voldoende rekening te houden met en ruimte te geven aan het woonwagenleven van woonwagenbewoners.
- Hiervoor is nodig dat de behoefte aan standplaatsen helder is.
- Corporaties voorzien in de huisvesting van woonwagenbewoners voor zover deze tot de doelgroep behoren.

- De afbouw van standplaatsen is, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, niet toegestaan zolang er behoefte aan standplaatsen is.
- Een woonwagenbewoner die dit wenst, heeft binnen een redelijke termijn kans op een standplaats.

Het landelijk beleidskader heeft enkel betrekking op volkshuisvestelijke aspecten. In het gemeentelijk beleidskader worden de volgende zaken geregeld:

- inbedding in gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid;
- registratie belangstelling voor standplaats;
- vaststelling behoefte aan standplaatsen;
- inspanningsverplichting voldoende standplaatsen;
- toewijzing van standplaatsen;
- verstrekken van huurwoonwagens en
- overdracht standplaatsen en huurwoonwagens aan woningcorporatie.

Wat willen we bereiken?

- We willen in het gemeentelijk woonbeleid voldoende rekening houden met en ruimte geven aan het woonwagenleven van woonwagenbewoners in de gemeente Sluis; dit binnen de kaders van de bestaande ruimte voor woonwagencentra.
- In het algemeen gelden woonwagenbewoners als een specifieke doelgroep voor beleid. Toch staan wij niet langer gemeentelijke exploitatie voor. De gemeente oordeelt dat een woningcorporatie het meest aangewezen instituut is om de eigendom en exploitatie van huurstandplaatsen en –woonwagens op zich te nemen. Een woningcorporatie beschikt immers over expertise op het gebied van beheer en verhuur en is een toegelaten instelling als bedoeld in het Besluit Toegelaten Instellingen Volkshuisvesting.

1.1.3 KERNENBELEID:

Waar hebben we mee te maken?

- Elk van de kernen in onze gemeente is anders. In met name de kleinere kernen dreigen de voorzieningen, en daardoor de leefbaarheid onder druk te komen staan. Denk aan voorzieningen zoals sportaccommodaties, basisscholen, culturele voorzieningen, winkels en zorg. Ook in grotere kernen kunnen specifieke omstandigheden van invloed zijn op de leefbaarheid. Een voorbeeld is kooptoerisme: in een andere plaats dingen kopen, meestal omdat ze daar goedkoper zijn.
- Voorzieningen komen onder druk te staan doordat een deel is verouderd en het gebruikerspotentieel daalt. Schaalvergroting en/of clustering van die voorzieningen lijkt noodzakelijk.
- Onderzoek leert dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen als er voorzieningen in de directe nabijheid zijn, zoals (thuis)zorg, een supermarkt, de huisarts, een apotheek, dagbesteding en goed openbaar vervoer.

Wat willen we bereiken?

- Evenwicht in vraag en aanbod van voorzieningen waarbij functioneel, doelmatig, toegankelijk en betaalbaar de kaders zijn. Onze wens is één ontmoetingsplek per kern en in de vijf grootste kernen een clustering van maatschappelijke voorzieningen in een multifunctioneel centrum. Voorzieningen dienen daarbij voor eenieder bereikbaar te zijn.
- Behoud (wat niet automatisch opwaardering betekent) van een goede binnen- en buitensportaccommodatie in de vijf grootste kernen. Deze krijgen ook een functie voor de omliggende kernen.

1.1.4 CULTUREEL ERFGOED

Waar hebben we mee te maken?

- De gemeente Sluis heeft een Erfgoedvisie (2013) en een Kerkenvisie (2018) vastgesteld.
- In 2016 is de Erfgoedverordening gemeente Sluis vastgesteld en in werking getreden.
- In 2017 is het gemeentelijk archeologiebeleid vastgesteld. Dit is in 2019 vertaald naar een zogenoemd paraplubestemmingsplan Archeologie.
- Vanaf 2017 is – verdeeld over vijf fasen - overgegaan tot het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. De laatste fase is naar verwachting afgerond in 2021.
- In 2020 wordt gestart met de actualisering van de Kerkenvisie, in provinciaal verband.
- Het belang van het behoud van cultureel erfgoed neemt toe, gelet op maatschappelijke ontwikkelingen zoals ontkerkelijking. Behoud van erfgoed is niet alleen belangrijk voor de eigen inwoners maar in toenemende mate ook voor de toeristisch-recreatieve sector.

Wat willen we bereiken?

- In het algemeen streeft de gemeente naar behoud van het cultureel erfgoed, zowel het gebouwde als het archeologische en het landschappelijke erfgoed.
- Behoud, ontwikkeling en exploitatie van erfgoed dat eigendom is van de gemeente.
- Faciliteren van behoud, ontwikkeling en exploitatie van erfgoed dat in handen is van particulieren en andere (semi-)overheidsinstanties. Bijzondere aandacht verdienen het religieus erfgoed en de molens, die de uithangborden van de gemeente zijn.
- Een positieve grondhouding ten aanzien van het herbestemmen van gebouwen.
- Borging van de waarde van cultureel erfgoed.

1.1.5. GEBOUWEN EN OPENBAAR GROEN

Waar hebben we mee te maken?

- Er is een relatief groot bestand van gemeentelijke accommodaties/gebouwen waarvan de bezettingsgraad laag is.
- Ons vastgoedbeleid is gericht op vermindering van het aantal gemeentelijke vastgoedobjecten.
- Bij verkoop van gemeentelijke gebouwen is vaak een functieverandering wenselijk.
- We staan voor de opgaaf om gemeentelijke gebouwen te verduurzamen.
- Er is veel particulier en exclusief gebruik van perceeltjes die openbaar groen horen te zijn.
- Klimaatverandering vraagt een andere wijze van inrichting en onderhoud van de openbare ruimte en het groen.

Wat willen we bereiken?

- Vermindering van het aantal gemeentelijke accommodaties door voorzieningen te clusteren (gezamenlijk gebruik van gemeentelijke accommodaties).
- Optimaliseren van de verhuur van gemeentelijke gebouwen en de exploitatie van gemeentelijke accommodaties.
- Gemeentelijke gebouwen zijn verduurzaamd en gemeentelijke gebouwen en voorzieningen zijn goed toegankelijk voor mensen met een mobiliteitsbeperking.
- Vermindering van de beheer- en exploitatiekosten van gemeentelijke gebouwen en openbaar groen.
- Een goed onderhouden openbare ruimte op basis van integraal beheer, Daarbij hebben we speciale aandacht voor renovaties en klimaatverandering (meer biodiversiteit).
- Optimaal onderhoud van bomen.

1.2 NATUUR EN DUURZAAMHEID

1.2.1 DUURZAAMHEID EN ENERGIETRANSITIE

Waar hebben we mee te maken?

- Er is toenemende aandacht voor duurzaamheid. Steeds meer wordt gekeken naar de impact van ons handelen, de negatieve effecten daarvan op de aarde en hoe we deze zo klein mogelijk kunnen maken.
- Duurzaamheid is een kernbegrip geworden. Hoofdzakelijk gaat het over het maken van bewuste en verantwoorde keuzes, die het milieu, de leefomgeving en het klimaat zo min mogelijk schade berokkenen.
- Duurzaamheid is geen op zichzelf staand thema maar dient onderdeel te zijn van beleid op alle terreinen. Op elk terrein zijn er namelijk keuzes die een relatie hebben met duurzaamheid.
- De bestaande duurzaamheidsvisie uit 2013 is verlopen en achterhaald. We dienen nieuwe ambities uit te spreken ten aanzien van duurzaamheid, zowel op beleidsmatig vlak als met betrekking tot de eigen organisatie.
- Het Klimaatverdrag van Parijs uit december 2015 draagt alle deelnemende landen op de opwarming van de aarde te beperken tot een stijging van maximaal 2 graden Celsius voor de periode tot 2050. Het is aan de afzonderlijke landen zelf om concrete maatregelen vast te stellen.
- Nederland heeft een Klimaatakkoord opgesteld en gepresenteerd in juni 2019. Hierin staat hoofdzakelijk beschreven hoe Nederland de uitstoot van CO2 (verantwoordelijk voor de opwarming van de aarde) gaat beperken en de overgang gaat maken naar een volledig fossielvrije (CO2-vrije) samenleving.
- Het nationale Klimaatakkoord heeft als doelstellingen 49% CO2-reductie in 2030 en 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990.
- Provincie Zeeland heeft deze doelstellingen overgenomen en vastgelegd in de Regionale Energiestrategie (RES), door onze gemeente vastgesteld in mei 2020. De RES is de uitwerking van het Klimaatakkoord op provinciale schaal.
- De gemeente dient aan te geven hoe zij haar bijdrage kan en wil leveren aan het behalen van de doelstellingen uit de RES.
- Het Rijk verplicht gemeenten om voor eind 2021 een Transitievisie Warmte op te stellen. Daarin staat hoe en wanneer de woningvoorraad aardgasvrij wordt.
- In de RES staat dat het vastgoed van de Zeeuwse gemeenten in 2040 energieneutraal moet zijn. Dat wil zeggen dat het evenveel energie gebruikt als opwekt.
- De energietransitie, zoals de in het Klimaatakkoord beschreven opgave genoemd wordt, gaat uit van enerzijds besparing van energie en anderzijds het gebruik van schone energie. De energietransitie is een geleidelijk proces dat uiteindelijk invloed heeft op en consequenties voor alle inwoners. Het bewustzijn en de urgentie hiervan bij de inwoners is momenteel echter beperkt.
- Gemeenten zijn verplicht een energieloket te hebben, waar inwoners terecht kunnen voor vragen over verduurzaming van woningen. Hiervoor werken we samen met het Duurzaam Bouwloket. Ook ondersteunen we de Stichting Energiek Zeeland, die maatwerkadviezen voor woningen levert.
- Hoeveel de uitvoering van de energietransitie kost, is nog onbekend. Het staat echter vast dat deze grootschalige transitie veel kosten met zich mee zal brengen.
- Technisch gezien zijn wind- en zonne-energie op dit moment de enige methoden voor het opwekken van duurzame energie, die op grote schaal te realiseren zijn in onze gemeente. Andere methoden zijn nog in ontwikkeling of niet geschikt vanwege de geografische eigenschappen van onze gemeente. Daarom betekent duurzame energie vooralsnog wind- en zonne-energie.
- Wat mogelijk is in de gemeente Sluis baseren we op de opbouw van het elektriciteitsnetwerk en op het provinciale beleid voor wind- en zonne-energie. Op dit moment is het elektriciteitsnetwerk berekend op 14,6 MW (megawatt) extra op te wekken energie. Beleidsmatig en technisch bezien zijn er in onze gemeente twee potentiele locaties voor grootschalige opwek van duurzame energie: rondom het hoofdverdeelstation van Oostburg en rondom de windturbines in de Hoofdplaatpolder.

- Momenteel worden er op bedrijventerreinen twee locaties voor zonnepanelen ontwikkeld en zijn er vijf windmolens nabij Hoofdplaat gesitueerd.
- Het provinciale beleid staat windturbines hoger dan 20 meter toe in de omgeving van de Hoofdplaatpolder. Windturbines met een maximale tiphoogte (het hoogste punt) van 20 meter zijn elders onder voorwaarden toegestaan. Het huidige gemeentelijke beleid hanteert echter een maximale tiphoogte van 15 meter.
- Het Rijk is voornemens de N-1 redundantie los te laten, een norm voor reservecapaciteit bij storingen. Hierdoor komt er mogelijk 30 MW extra aansluitcapaciteit beschikbaar aan energiecapaciteit.
- Technisch gezien is het mogelijk het elektriciteitsnetwerk verder te verzwaren en meer opwek van duurzame energie mogelijk te maken. Hiervoor is een aanpassing van het verdeelstation in Oostburg nodig in overleg met de netbeheerder, wat een forse ruimtelijke en financiële ingreep betekent. Omdat netbeheerder Enduris namens de overheid het elektriciteitsnetwerk beheert, zullen deze kosten uiteindelijk afgewenteld worden op de maatschappij.
- Het provinciale beleid staat zonneparken binnen bebouwd gebied toe. Buiten bebouwd gebied zijn zonneparken onder voorwaarden toegestaan. Een belangrijke voorwaarde is dat gekeken moet worden naar functiecombinaties, bijvoorbeeld zonnepanelen op bedrijventerreinen.
- Zonnepanelen op daken zijn in principe vergunningsvrij (met uitzondering van monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten).
- Een van de doelen van het Rijk is Nederland circulair in 2050. Dat wil zeggen dat de economie volledig draait op herbruikbare grondstoffen.
- Ook op het gebied van mobiliteit speelt verduurzaming een steeds grotere rol. Fossiele brandstoffen worden op termijn vervangen door schone energie, vooral door een transitie richting elektrisch rijden.

Wat willen we bereiken?

- Het belang van duurzaamheid staat meer centraal bij onze beleidsvoornemens. Duurzaamheid dient een plaats te krijgen binnen alle beleidsterreinen.
- Een voorbeeldfunctie vervullen voor andere organisaties door een duurzame bedrijfsvoering. Dit betekent dat duurzaamheid een plaats zal moeten krijgen in onze interne processen, ons onderhoudsprogramma, aanbestedingsbeleid en inkoopbeleid.
- Inwoners, en specifiek jongeren, die het belang van duurzaamheid onderschrijven en hier voldoende kennis over hebben (zie 1.2.2. Natuur en landschap).
- Een voorbeeldfunctie vervullen voor onze inwoners. We willen onze verantwoordelijkheid nemen voor de energietransitie en naar redelijkheid bijdragen aan de doelen van de RES. Dit betekent dat we de doelen in het Klimaatverdrag van Parijs en het landelijke Klimaatakkoord onderschrijven.
- We zetten in, waar mogelijk, op besparing van energie. We besparen enerzijds als gemeentelijke organisatie en anderzijds wijzen we burgers en bedrijven op het belang van energiebesparing. Energiebesparing is de eerste stap in de energietransitie. Alles wat bespaard wordt, moet immers niet opgewekt worden.
- Een groter bewustzijn onder burgers over wat de energietransitie inhoudt en wat hun rol, mogelijkheden en uitdagingen daarbij zijn. Burgers die aan de slag willen met de energietransitie willen we stimuleren en mogelijkheden bieden. Ook willen we dat zij goed op de hoogte zijn van alle (on)mogelijkheden.
- Een helder toetsingskader voor de energietransitie tot 2030 en een doorkijk richting 2050. Innovaties en technische ontwikkelingen gaan dusdanig snel dat het niet realistisch is om heel concreet beleid te formuleren voor 2050. Daarnaast wordt de voortgang van de energietransitie gemonitord en het beleid steeds geëvalueerd.
- Benutting van de extra opwekmogelijkheden voor duurzame energie, voor zover het huidige elektriciteitsnetwerk dit toelaat, Eventuele extra mogelijkheden door het loslaten van het N-1 principe zal niet leiden tot grotere of meer zonneparken.
- Opwekking van duurzame energie op land in het buitengebied zal impact hebben op het landschap. We willen bereiken dat dergelijke initiatieven zo min mogelijk een verstoring van het landschap met zich meebrengen. Een zo optimaal mogelijke ruimtelijke ordening is daarbij essentieel.

- Initiatieven voor opwekking van duurzame energie moeten kunnen rekenen op draagvlak van de omwonenden. We vinden het belangrijk omwonenden in een vroeg stadium bij dergelijke ontwikkelingen te betrekken of dat ze deze zelf vormgeven.
- Opbrengsten uit de opwekking van duurzame energie, worden zoveel mogelijk geïnvesteerd in de directe omgeving.
- In plannen voor de opwekking van duurzame energie wordt vastgelegd hoe de ontmanteling van de energie-installatie na afloop van de operationele periode wordt verzorgd en gefinancierd.
- Een infrastructuur die bijdraagt aan de transitie naar duurzame mobiliteitsvormen. Concreet betekent dit voor de kortere termijn een richtinggevende visie ten aanzien van locaties en hoeveelheden laadpalen.

1.2.2 NATUUR EN LANDSCHAP

Waar hebben we mee te maken?

- Klimaatverandering en de gevolgen daarvan worden steeds duidelijker merkbaar en zichtbaar. Dit heeft gevolgen voor het landschap en de inrichting daarvan.
- We zien een toenemende verzilting (verzouting van de bodem) en verdroging van percelen, waardoor sommige gebieden steeds minder vruchtbaar zullen zijn.
- De biodiversiteit (soortenrijkdom) neemt af en staat sterk onder druk. Er is echter steeds meer aandacht voor instandhouding en versterking van de biodiversiteit op verschillende niveaus.
- Op dit moment besteden we in het groenbeheerplan reeds aandacht aan de instandhouding van de biodiversiteit. De gemeente is echter niet de enige verantwoordelijke voor het beheer van de openbare ruimte; in het buitengebied zijn dit vaak andere partijen.
- Door de verscheidenheid aan partijen die betrokken zijn bij de inrichting en instandhouding van het landschap is een goede samenwerking essentieel.
- Rust, ruimte en beleefbaarheid zijn aspecten van het landschap die van belang zijn voor zowel de recreant als onze inwoners. Naast andere kenmerken, maken ze onze streek onderscheidend. Ook hebben we diverse kleine en karakteristieke dorpskernen en een unieke kustzone die het landschap completeren.
- Ruimtelijke ontwikkelingen en de landbouw leggen een toenemende druk op het landschap. Dit terwijl de recreant juist waarde hecht aan een rustig en open landschap.
- De landbouw is een van de dragers van het landschap. Tegelijkertijd staat de landbouwsector onder druk door onder meer een veranderend rijksbeleid. Centraal hierbij staan verduurzaming, versterking van biodiversiteit en kringlooplandbouw.
- Er ligt een Zeeuwse Kustvisie waarin, vanuit een brede maatschappelijke discussie, beleidsuitgangspunten zijn geformuleerd voor het omgaan met het kustlandschap. Behoud en versterking van het landschap staan hierbij centraal. Breskens en Cadzand-Bad zijn gedefinieerd als badplaats en vallen buiten de scope van de Kustvisie.
- We hebben te maken met geld dat beschikbaar is vanuit de rood-voor-groen regeling. (Bestaande verblijfsrecreatieterreinen mogen (beperkt) uitbreiden. Dit onder de voorwaarde dat op het gehele terrein een kwaliteitsslag wordt gemaakt en er per hectare uitbreiding een bijdrage van 34.000 euro wordt betaald.) Daaraan gekoppeld ligt er een rapport Kansen voor recreatienatuur in West-Zeeuws-Vlaanderen, dat een visie vormt op de besteding van deze rood-voor-groen middelen. (Zie verder hoofdstuk 3 Recreatie en toerisme.)
- Provincie en Rijk zijn bezig met een bossenstrategie, om te kijken waar extra bos aangeplant kan worden. Dit enerzijds vanuit de biodiversiteits- en natuuropgave, anderzijds vanuit het klimaatakkoord waarbij extra bos een bijdrage kan leveren aan de CO2-reductie.
- De gemeente heeft in 2019 samen met Hulst en Terneuzen de klimaatstresstest uitgevoerd. De klimaatstresstest dient om de kwetsbaarheden van de gemeente in kaart te brengen op het gebied van wateroverlast, hitte, droogte en overstroming.
- Als vervolg op deze klimaatstresstest voert de gemeente momenteel een risicodialoog met haar inwoners.
- Samen met de gemeenten Terneuzen en Hulst hebben we de Dienstverleningsovereenkomst Uitvoering Natuur en Milieueducatie Zeeuws-Vlaanderen gesloten met centrum voor natuur-en milieueducatie Natuur & Zo.

Wat willen we bereiken?

- Een gebied waar de gevolgen van klimaatverandering zo goed mogelijk opgevangen worden binnen het landschap en waar de overlast minimaal is.
- Een goede samenwerking met alle partijen die betrokken zijn bij de vormgeving en instandhouding van het landschap, om zo te komen tot de meest optimale en aantrekkelijke invulling.
- Bewustwording over klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Dit geldt voor alle economische sectoren en alle inwoners die daarmee te maken hebben of krijgen. Naast deze bewustwording willen we ook duidelijk inzicht verschaffen in de mogelijkheden die eenieder heeft om op dit punt zelf een bijdrage aan te leveren.
- Inbedding van de onderwerpen klimaatadaptatie en biodiversiteit in nieuwe plannen, hetzij gemeentelijke plannen hetzij andere plannen. (Klimaatadaptatie is aanpassingen doen vanwege veranderend klimaat.)
- Een bijdrage leveren aan de instandhouding en versterking van de biodiversiteit, daar waar de gemeente hierop rechtstreeks invloed kan uitoefenen. Daar waar de gemeente indirect een bijdrage kan leveren, vervult ze een faciliterende rol.
- Behoud en versterking van het karakteristieke landschap waarbij een natuurlijk evenwicht zal zijn tussen de mogelijkheden voor activiteiten in het buitengebied en de specifieke kernkwaliteiten.
- De Zeeuwse Kustvisie vertalen naar onze gemeente. Daarbij houden we rekening met de uitgangspunten voor verblijfsrecreatie, maar ook met duiding en behoud van de kwaliteiten van ons landschap.
- Openbaar toegankelijke en aantrekkelijke recreatienatuurgebieden, waar het beheer en onderhoud goed geregeld is.
- Daar waar mogelijk willen we opgaven in het buitengebied in samenhang aanpakken. Dit in het kader van efficiënt en duurzaam ruimtegebruik. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling van (nieuwe) natuur en klimaatadaptatie.
- Een gezonde landbouwsector, waarbij agrariërs de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een transitie naar een duurzamere manier van landbouw bedrijven. (Zie hoofdstuk Economie.)
- Onze inwoners, en met name basisschoolleerlingen, zijn zich bewust van en hebben kennis over de natuur, biodiversiteit, duurzaamheid en afval.

1.3 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

1.3.1 VERKEER

Waar hebben we mee te maken?

- Verkeer van en naar de kust leidt soms tot leefbaarheidsproblemen. In Zuidzande, Nieuwvliet, Boerenhol en Groede is sprake van een wankel evenwicht tussen wonen en verblijven enerzijds en verkeersstromen anderzijds.
- De in 2005 landelijk geïntroduceerde verkeersveiligheidsvisie Duurzaam Veilig heeft geleid tot een wegencategorisering, die grotendeels is afgerond. Zogenoemde gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen zijn zonder discussie als zodanig vastgesteld en ingericht. De categorie daar tussenin vraagt nadere uitwerking. We hebben het dan over routes zoals Breskens-Biervliet en IJzendijke-Aardenburg.
- De slagenstructuur, die gaat over hoe verkeer vanaf doorgaande routes de kust bereikt, is nog niet uitgevoerd. De recreatieverdeelweg N675 Breskens - Sluis is wel aanwezig, maar er is discussie of deze tot en met de kern Sluis als zodanig aangeduid moet zijn. De plannen vragen om een herijking, door nieuwe ontwikkelingen zoals de aanleg van natuur- en recreatiegebied Waterdunen.
- Inrichting van de slagenstructuur en de recreatieverdeelweg raken aan de leefbaarheid in Zuidzande, Nieuwvliet, Boerenhol en Groede.

- De route parallel aan de kust vraagt aandacht. Die moet meer ingericht zijn als verblijfsgebied (geen weg om van A naar B te komen) en vooral gericht op gebruik door fietsers en voetgangers, in plaats van auto's.
- E-bikes en speed pedelecs stellen aanvullende eisen aan de fietsinfrastructuur. Door de hogere snelheden van deze fietsen en de langere afstanden waarvoor ze worden gebruikt, is er behoefte aan bredere fietspaden, voorzien van markering.
- Gedrag wordt een steeds belangrijker aandachtspunt in het verkeer. Dankzij Duurzaam Veilig is met een veranderde inrichting van wegen al heel veel bereikt. Gedragsbeïnvloeding wordt dan ook steeds belangrijker.
- Nagenoeg langs de gehele kust kun je fietsen op de duinen met uitzicht op de zee en de Westerschelde. Daarmee heeft onze gemeente een uniek product in handen.
- Er zijn knelpunten in het (kwaliteits)netwerk landbouwverkeer. In een aantal gevallen is het onvermijdelijk dat landbouwverkeer door een verblijfsgebied dient te worden afgewikkeld. Daarbij is de keuze gemaakt om landbouw- en verblijfsverkeer te mengen, waarbij de functie verblijven maatgevend is. Dit betekent dat landbouwverkeer door verblijfsgebied mogelijk moet zijn, maar dat de functie verblijven prioriteit heeft op landbouwverkeer. In de praktijk blijkt landbouwverkeer soms met de verblijfsfunctie te conflicteren.

Wat willen we bereiken?

- Een breed gedragen vastgestelde wegencategorisering.
- Een vastgestelde slagenstructuur.
- Een vastgesteld netwerk van de belangrijkste fietsroutes die aan de eisen voor e-bikes en speed pedelecs dienen te voldoen.
- Een oplossing voor de knelpunten in het (kwaliteits)netwerk landbouwverkeer (de menging van landbouw- en verblijfsverkeer).
- Een duurzame oplossing voor de met ontsluiting van de kust samenhangende leefbaarheidsproblemen in Zuidzande, Groede, Boerenhol en Nieuwvliet.
- Duidelijk beleid voor de inrichting van de route parallel aan de kust inclusief een daarop aansluitende inrichting.
- Het kernenbeleid staat een clustering van voorzieningen voor in de vijf grote kernen. Dit vraagt om goede verbindingen tussen de overige kernen of leefgebieden en deze vijf. Wanneer voorzieningen ook hier niet aanwezig zijn, zijn er goede verbindingen nodig met andere concentraties van voorzieningen in de omgeving (Knokke, Brugge, Vlissingen, Terneuzen et cetera).

1.3.2 PARKEREN

Waar hebben we mee te maken?

- Parkeerterreinen aan de kust (voor dagrecreatie) zijn nog niet optimaal toegankelijk. De vindbaarheid, zowel letterlijk als digitaal, laat te wensen over.
- Veel bezoekers komen een dagje fietsen in de gemeente Sluis. Ze komen met de auto en nemen zelf fietsen mee. De auto staat een hele dag op een parkeerplaats. In kernen als Groede en Retranchement (en mogelijk ook elders) ervaren inwoners hierdoor parkeerproblemen. De parkeerplaatsen zijn niet beschikbaar voor doelgroepen die wel aan de kern gelieerd zijn.
- Zoekverkeer in de bebouwde kom. In Sluis, Oostburg, Breskens en Cadzand-Bad rijdt verkeer op zoek naar een parkeerplaats vaak onnodig door de bebouwde kom.
- Niet overal is ons parkeersysteem afgestemd op moderne technieken. Zowel qua betaalmogelijkheden als qua ontsluiting en vindbaarheid (niet vindbaar via digitale middelen).
- Duidelijke regelgeving omtrent parkeren bij nieuwbouw ontbreekt.
- Parkeren in Sluis is lastig te sturen omdat de gemeente niet altijd eigenaar is van het terrein (grote parkeerterreinen zijn ook privaat eigendom, waardoor parkeerregulering lastig uitvoerbaar is).
- De juiste parkeerder op de juiste plaats is niet altijd de praktijk. Het is ook lastig door de duidelijke verschillen tussen seizoenen.

Wat willen we bereiken?

- De juiste parkeerder op de juiste plaats. Bij voorkeur regelt dit zichzelf; alleen wanneer nodig zetten we parkeerregimes in. (Betaald parkeren dus alleen als sturingsmiddel, niet als verdienmodel.)
- Parkeren aan de kust is afgestemd op de slagenstructuur.
- Een hoog serviceniveau: parkeren moet een feest zijn.
- Juridisch kloppend en goed uitvoerbaar (praktisch) parkeerbeleid bij nieuwbouw.

1.3.3 MOBILITEIT (INCLUSIEF OPENBAAR VERVOER)

Waar hebben we mee te maken?

- Onze inwoners leggen een relatief grote afstand af voor woon-werkverkeer (36 kilometer, waar het landelijk gemiddelde 23 kilometer is).
- Een relatief hoog autobezit: met 585 auto's per 1000 inwoners is dat bijna 20% boven het landelijk gemiddelde.
- Afstanden tot voorzieningen zijn ook langer dan landelijk gemiddeld: in de gemeente Sluis gemiddeld 1,4 kilometer tot een huisarts (landelijk 1 kilometer) en gemiddeld 1,5 kilometer tot een supermarkt (landelijk 0,9 kilometer).
- Het fietsgebruik is overeenkomstig het gemiddelde in Nederland.
- Bij verplaatsingen autoverkeer (herkomst - bestemming) zien we duidelijk de functie van de vijf grote kernen.
- Bij verplaatsingen openbaar vervoer (herkomst - bestemming) is ook duidelijk de functie van de vijf grote kernen zichtbaar, waarbij de centrale rol van Oostburg duidelijk te zien is.
- Bij verplaatsingen fiets (herkomst - bestemming) zien we wederom de vijf kernen duidelijk terugkomen, met Oostburg als spil. Hierbij valt wel op dat de functie van de vijf kernen bij de fiets minder sterk zichtbaar is dan bij de auto, en dat met name fietsverkeer van Oostburg naar Breskens via verschillende routes lijkt te lopen.
- Als het gaat om de intensiteit van autoverkeer is de route N61-N253 (IJzendijke-Sluis) duidelijk herkenbaar als hoofdontsluiting van de regio. Ook de route Schoondijke-Breskens kan tot de hoofdontsluitingen gerekend worden.
- De verhouding tussen verkeersintensiteit en -capaciteit is zowel in de ochtend- als in de avondspits goed (lager dan 40%). Er zijn dan ook geen capaciteitsproblemen op het wegennet.
- De reizigersaantallen van de Westerschelde Ferry lopen geleidelijk aan terug. Er is ieder jaar een duidelijke piek te zien in het zomerseizoen: nagenoeg een verdubbeling. Het is dus vooral een toeristisch product.
- Voor- en natransport bij de ferry ontbreekt (openbaar vervoerverbindingen sluiten er niet goed op aan).
- De verkeersonveiligheid uitgedrukt in ongevallen geeft een verspreid beeld over de gehele gemeente.
- Volgens een landelijke prognose worden richting 2040 geen radicale veranderingen verwacht op het gebied van mobiliteit in de gemeente. De groei van het autobezit neemt af, maar het auto- en treingebruik door inwoners neemt toe. De filedruk neemt minder toe dan in het verleden. Groei en congestie concentreren zich met name in de Randstad.
- Vrachtverkeer concentreert zich met name op de route N61-N253. Hier zien we een gestage stijging de afgelopen jaren.
- Openbaar Vervoer in Zeeland gaat op de schop. In 2024 wordt het opnieuw aanbesteed. De verwachting is dat dit zal resulteren in snelle busverbindingen op de hoofdroutes tussen de grote steden en kernen. Het onderliggende netwerk wordt breder uitgewerkt. Het gaat hier niet meer alleen meer over traditioneel openbaar vervoer, maar ook slimme mobiliteit (deelauto's, leenfietsen et cetera) zal hierin meegenomen worden.
- De verblijfsrecreatie aan de kust is volledig op de auto gericht qua bereikbaarheid. Openbaar vervoer is niet of nauwelijks aanwezig.
- Er is een verschuiving gaande van bezit naar gebruik. De deeleconomie zal ook in de gemeente Sluis op gang komen. In mobiliteit betekent dit kansen voor deelauto's, leenfietsen, et cetera.

Wat willen we bereiken?

- Voor mensen van buiten de gemeente blijft de auto het belangrijkste vervoermiddel om Sluis te bereiken. Verduurzaming richt zich hier met name op duurzamere auto's en mogelijk een verbeterslag van het openbaar vervoer.
- Met betere verwijzing kunnen we nog meer sturen op de juiste routes en wijzen van vervoer.
- Voor inwoners van Sluis is qua bereikbaarheid winst te behalen door meer in te zetten op fietsgebruik (dankzij e-bikes bijvoorbeeld zijn langere afstanden mogelijk) en alternatieven zoals openbaar vervoer. Hierbij moet het aanbod beter afgestemd worden op de vraag. Bijvoorbeeld niet zomaar een kustbus inzetten, maar in beeld brengen waar behoefte aan is en daar het vervoer op afstemmen. Onze inzet is: als het moet de auto maar, als het (enigszins) kan, een alternatief.
- Bereikbaarheid moet afgestemd worden op de clustering van voorzieningen in de vijf grote kernen. De bereikbaarheid van deze vijf, maar ook van plaatsen buiten onze gemeente als Terneuzen, Vlissingen en Brugge moet zo optimaal mogelijk zijn.
- We willen de aantrekkelijkheid van onze gemeente als woongebied versterken. We zien hier mogelijkheden door goede verbindingen met de nabijgelegen arbeidsconcentraties (Vlissingen, Kanaalzone, (Zee)Brugge).
- Vervoersmogelijkheden moeten beter afgestemd zijn op de vraag.
- We zetten meer in op ketenmobiliteit. De bus hoeft niet overal voor de deur te stoppen. Een combinatie met bijvoorbeeld een deelfiets of -auto behoort ook tot de mogelijkheden.
- We willen inzage in verkeersbewegingen. Door goede monitoring heb je meer zicht op de vraag en kun je dus maatwerk leveren. Nu ontbreekt het vaak aan de juiste data zoals verkeersintensiteiten, de relatie tussen herkomst en bestemming et cetera.

HOOFDSTUK 2: ECONOMIE

2.1 ECONOMISCHE ONTWIKKELING

2.1.1 ARBEIDSMARKT

Waar hebben we mee te maken?

- Tot de COVID-19-crisis kwamen er in Zeeland door de economische groei veel banen bij, nam het aantal vacatures toe en daalde het werkloosheidspercentage tot onder de 3%. De krapte op de arbeidsmarkt was in het tweede kwartaal van 2019 nog nooit zo groot in Zeeland: de krapste arbeidsmarkt van heel Nederland. De vraag naar arbeid was voor COVID-19 veel hoger dan het aanbod ervan. (In het eerste kwartaal van 2019 stonden in Zeeland 6000 vacatures open.)
- De banengroei in Zeeland ligt in 2019 en 2020 onder het landelijk gemiddelde. Dat geldt niet alleen voor het totaal, maar ook voor veel afzonderlijke sectoren. In Zeeland neemt vooral het aantal banen in de zorg toe. De werkgelegenheid in de landbouw in Zeeland daalt minder sterk dan landelijk.
- Het saldo van het aantal pendelaars is negatief in Zeeland: er werken meer mensen uit Zeeland elders dan andersom. Ongeveer 2000 mensen die in Zeeland werken, wonen in België.
- De arbeidsparticipatie in Zeeland (het deel van de bevolking dat werkt) is bijna 1% lager dan het landelijke gemiddelde. Er is nog een onbenut arbeidspotentieel van uitkeringsgerechtigden en statushouders (voormalige asielzoekers met een (tijdelijke) verblijfsvergunning).
- Jongeren trekken weg voor een opleiding buiten de provincie en komen niet meer terug.
- Toerisme bindt mensen aan Zeeland, zorgt voor veel werkgelegenheid en bedrijvigheid, maakt culturele evenementen mogelijk en genereert een relatief hoog voorzieningenniveau.
- De zorg is zowel in vestigingen als in banen de omvangrijkste sector.
- In onze gemeente vertaalt de economische bedrijvigheid zich globaal in 11.000 banen binnen 3000 ondernemingen. Ten opzichte van heel Zeeland is het aantal vestigingen in de land- en tuinbouw en de horeca oververtegenwoordigd. De horeca zorgt voor 20% van de werkgelegenheid; 65% van de contracten in deze sector zijn flexibel.
- Sluis kent een blijvende hoge vervangingsvraag (de vraag naar nieuwe medewerkers omdat anderen stoppen met werken). Dit komt door de vergrijzing, de flexibele arbeidscontracten, de grote dynamiek op de arbeidsmarkt en de eisen die gesteld worden aan personeel.
- Gewijzigde wetgeving vergt dat we één publiek servicepunt voor werkgevers realiseren per arbeidsmarktregio (in ons geval is dat heel Zeeland).
- De verschillen in wet- en regelgeving in Nederland en België belemmeren grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit.

Wat willen we bereiken?

- We streven naar een meer evenwichtige en inclusieve arbeidsmarkt door:
    - duurzame plaatsingen (een lagere vervangingsvraag) en minder flexibele contracten;
    - minder intensieve arbeidsprocessen;
    - stimuleren van grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit;
    - het aantrekken van arbeidskrachten van buiten Zeeland en buiten Nederland en voor deze doelgroep voorzien in (tijdelijke) huisvesting.
- Een innovatieve Zeeuws-Vlaamse regio met carrièrekansen en uitdagingen voor alle werkenden, hoog- of laagopgeleid. Een beter imago van Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen als aantrekkelijke regio om te wonen, werken en studeren.
- Een verbeterde samenwerking tussen overheid en werkgevers door het versterken van de werkgeversdienstverlening. Deze is gericht op inclusief ondernemerschap (werkgevers nemen mensen met een (arbeids)beperking aan).
- In tijden van crisis is er zorg voor groepen kwetsbare werknemers. We voorkomen dat deze mensen hun baan verliezen en aan de kant komen te staan.

.

2.1.2 ONDERWIJSKETEN

Waar hebben we mee te maken?

- Een goede en stabiele onderwijsinfrastructuur (en kinderopvang) is belangrijk voor zowel het vestigingsklimaat voor gezinnen (het vestigen en blijven van werkende ouders) als voor de instroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt.
- Daarbij merken we op dat de instroom vanuit het onderwijs in Zeeuws-Vlaanderen naar verwachting niet voldoende is om te voldoen aan de vraag op de arbeidsmarkt in Zeeuws-Vlaanderen. Naast de bestaande onderwijsketen zal daarom ook gekeken moeten worden naar zijinstroom (arbeidsmobiliteit tussen verschillende sectoren en/of herintreding). Tevens zullen we moeten kijken naar het aantrekken van personeel van buiten Zeeuws-Vlaanderen, ook vanuit het buitenland. Hierdoor zal de vraag naar om- en bijscholing toenemen.
- Er is een afname van het aantal leerlingen. Hierdoor staan onderwijsvoorzieningen onder druk en is het lastig om een toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur te behouden, dit zowel wat betreft instandhouding als kwaliteit van scholen. Tevens hebben de verschillende niveaus - Primair Onderwijs (PO), Voortgezet Onderwijs (VO) en Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) - ieder een eigen strategie. Zo kennen we in het PO en de kinderopvang startgroepen om de concurrentie met België aan te gaan. (In België gaan kinderen vanaf 2,5 jaar naar school). In het VO zien we onderwijskundige vernieuwing (meer individueel, digitaal en projectmatig in samenwerking met het bedrijfsleven, waarmee we ons juist meer onderscheiden van het Belgische onderwijs). Daarnaast zien we in het VO ook regionalisering en samenwerking met het MBO (Centrum voor Toptechniek CTT). In het MBO zien we schaalvergroting (op Zeeuws niveau) en onderwijskundige vernieuwing in samenwerking met het bedrijfsleven (praktijkroutes). In het hoger onderwijs (HBO en WO) zetten we in toenemende mate in op samenwerking met België (Universiteit Gent). Geconcludeerd kan worden dat een eenduidige strategie en regie ontbreekt.
- Het financieel arrangement Transitieplan voortgezet onderwijs Zeeuws-Vlaanderen loopt af. Er komt een nieuwe bekostigingsstructuur. Dit lijkt een positief effect te hebben op de financiële positie van het Zwincollege.
- De aansluiting tussen het aanbod vanuit het onderwijs en de vraag op de arbeidsmarkt is niet optimaal: er is vooral aanbod van laag opgeleid personeel terwijl er vraag is naar hoog- én laagopgeleid personeel (in horeca, zorg en techniek).

Wat willen we bereiken?

- Een duurzame (toekomstbestendige), betaalbare en bereikbare onderwijsinfrastructuur.
- Het betrekken van ouders, bedrijven en instellingen bij het onderwijs: educatief partnerschap.
- Meer leerlingen in het Nederlandse onderwijssysteem houden om voldoende volume aan onderwijsvoorzieningen te behouden en de aansluiting met de arbeidsmarkt beter te waarborgen.

2.1.3 BEDRIJVENLOKET EN BEDRIJFSREGELINGEN

Een actueel overzicht van economische data over de gemeente Sluis en vergelijkingen met de regio, de provincie of Nederland, zijn te raadplegen op:
https://kvkregiodata.nl/dashboard/dashboard/alle-bedrijven/

Waar hebben we mee te maken?

- Bedrijven ervaren het vestigingsklimaat in de gemeente Sluis op dit moment als onvoldoende gunstig. Er is vaak een spanningsveld tussen de wensen van de markt enerzijds en beleidskaders en wetgeving anderzijds. Dit zowel inhoudelijk als qua tijdspad.
- Er is nog veel voorraad aan uit te geven bedrijventerrein. Ook vestigingsmogelijkheden op vrijkomende (agrarische) locaties in het buitengebied worden onvoldoende benut.
- Er zijn verschillen in hoe de gemeente omgaat met de diverse economische sectoren, ondernemersverenigingen en kernen, zowel op organisatorisch als op financieel vlak. Ondernemers hebben behoefte aan meer eenduidigheid en meer gelijkwaardige aandacht voor alle sectoren.

Wat willen we bereiken?

- Een duurzaam en toekomstgericht vestigingsklimaat voor nieuwe en bestaande bedrijven.
- Een goede invulling van de bestaande bedrijventerreinen en van alternatieve vestigingslocaties, passend binnen de uitgangspunten van de NED-regeling (NED staat voor Nieuwe Economische Dragers).
- De ontwikkeling van economisch beleid en een strategie voor de toekomst, samen met de verschillende sectoren en ondernemersverenigingen .

2.1.4 ECONOMISCHE PROMOTIE

Waar hebben we mee te maken?

- De promotie van de gemeente Sluis op het gebied van wonen, werken en recreëren is te versnipperd.
- Het inwoneraantal loopt terug en de bevolking vergrijst.
- Als gevolg van de vergrijzing neemt de potentíële beroepsbevolking af. De vraag naar (tijdelijke) werknemers neemt daardoor toe.
- Toerisme is van groot economisch en maatschappelijk belang voor de gemeente Sluis. Het gezamenlijk behouden van een evenwichtige balans tussen inwoner en toerist vergt echter extra aandacht. Het gaat dan met name om de lasten die inwoners ervaren met betrekking tot verkeersoverlast, zwerfafval en stijgende (huizen)prijzen.

Wat willen we bereiken?

- Een eenduidige en herkenbare promotie (ieder vertelt hetzelfde verhaal), met aandacht voor de verschillende doelgroepen en kernen.
- Het gemeentelijk DNA als uitgangspunt voor promotie, productontwikkeling, evenementen en activiteiten.
- Inwoners en ondernemers in de gemeente Sluis zijn trotse ambassadeur van de streek. Dit bereiken we door het inzicht in lusten en lasten van toerisme te vergroten bij alle inwoners en ondernemers.
- ‘Waardevol toerisme’ waarbij we meer sturen op productinhoud en spreiding van toerisme: spreiding zowel in tijd (seizoensverlenging) als in ruimte (koppeling kust-achterland).
- Meer nieuwe inwoners en voorkomen dat jongeren wegtrekken uit de gemeente Sluis.
- Het aantrekken van (tijdelijke) arbeidskrachten.

2.2 BEDRIJFSINFRASTRUCTUUR

2.2.1 BEDRIJVENTERREINEN

Waar hebben we mee te maken?

- Gemeentebreed is er een overaanbod aan bedrijventerreinen.
- Particuliere bedrijventerreinen raken niet verkocht of worden zelfs niet te koop aangeboden.
- Het risico bestaat dat bedrijfspanden op de bedrijventerreinen verpauperen en er is steeds meer verrommeling rondom deze panden.
- De inpassing van de bedrijventerreinen in het landschap is onvoldoende qua beeldkwaliteit.
- Er is meer vraag naar dan aanbod op bedrijventerrein de Vlaschaard in Eede.
- Door het ontstaan van detailhandelsactiviteiten en oneigenlijk gebruik van bedrijfsverzamelgebouwen, is er een toenemende branchevervaging bij de invulling van de bedrijventerreinen.
- Bedrijventerreinen komen in beeld als locatie voor de vestiging van zonneparken. Dit in het kader van de Zeelandbrede Regionale Energie Strategie (RES), die door de gemeente Sluis is vastgesteld. (Zie 1.2.1. Duurzaamheid en energietransitie)
- Klimaatverandering en de gevolgen daarvan worden steeds duidelijker merkbaar en zichtbaar. Dit heeft gevolgen voor het landschap en de inrichting daarvan.

Wat willen we bereiken?

- Een efficiënt en kwalitatief gebruik van bestaande bedrijventerreinen.
- Sanering van (een deel van) de bedrijvenbestemming op private bedrijventerreinen. Dat wil zeggen dat we deze terreinen niet langer meer (volledig) voor bedrijven bestemmen.
- Landschappelijke inpassing van alle bedrijventerreinen (gemeentelijke en private terreinen).
- Geen vestiging meer van detailhandel of hobbymatige activiteiten op de bedrijventerreinen.
- Inzet van bedrijventerreinen voor opwekking van duurzame energie. Deze initiatieven mogen het landschap echter zo min mogelijk verstoren. Een zo optimaal mogelijke ruimtelijke ordening is daarbij essentieel.

2.2.2 DETAILHANDEL

Waar hebben we mee te maken?

- Een toenemende leegstand in de centra van onze grotere kernen door een afnemende vraag naar winkelpanden.
- Te veel versnippering in winkelgebieden: geen compact winkelcentrum, wat de klantbeleving negatief beïnvloedt en leidt tot lagere bestedingen.
- De beschikbare (planologische) ruimte voor detailhandel is niet afgestemd op de behoefte, waardoor er sprake is van overaanbod.
- Minder bestedingen in lokale winkelgebieden door een forse toename van internetverkoop.
- De gemeente kent vier winkelgebieden met onderscheidende kenmerken (Oostburg, Sluis, Breskens en Cadzand-Bad).
- Oneerlijke concurrentie voor de detailhandel in winkelgebieden, als gevolg van toenemende branchevervaging op bedrijventerreinen / in groothandelszaken (bv. bouwmarkten, tuincentra).
- Stijgende internetverkoop kan deels worden bestreden door meer in te zetten op klantenbinding en door de klant te verleiden een fysieke winkel te bezoeken en daar lang te verblijven. Een aantal winkelgebieden zou daarom graag zien dat blurring wordt toegestaan (functiemenging, zoals bijvoorbeeld horeca in een winkel). Echter niet alle winkelgebieden delen deze wens.

Wat willen we bereiken?

- Sterke, geconcentreerde winkelgebieden met zo min mogelijk leegstand.
- Het aanbod beter afgestemd op de vraag.
- Door verdere profilering en thematisering meer inspelen op het onderscheidende karakter van de verschillende winkelgebieden en –kernen.
- Een divers en aantrekkelijk winkelaanbod voor zowel inwoners als toeristen.
- Detailhandel voorbehouden aan centrumgebieden.
- Een optimale beleving voor de klant in de winkelgebieden.

2.2.3 LANDBOUW

Waar hebben we mee te maken?

- De ruimtelijke impact van de agrarische sector op de gemeente is groot. Het overgrote deel van ons landschap wordt gevormd door agrarisch gebied.
- Het open landschap is één van de sterkste punten van onze gemeente. De instandhouding ervan vergt een goed agrarisch en natuurbeheer.
- Wereldwijde, Europese en landelijke ontwikkelingen (klimaatverandering, stikstofproblematiek) zetten de agrarische sector verder onder druk. Mede hierdoor verandert de agrarische sector, variërend van schaalvergroting tot verbreding (het ontplooien van nevenactiviteiten).
- Bij kleinere agrarische bedrijven is sprake van een toename van leegstaande en gedateerde bedrijfsbebouwing.
- Veel agrarische bedrijven benutten de mogelijkheid tot het realiseren van een Nieuwe Economische Drager (NED). In de praktijk blijkt echter dat de NED in sommige gevallen niet meer als nevenactiviteit wordt ingezet maar als hoofdactiviteit.
- Voormalige agrarische bebouwing wordt vaak ingezet voor de realisatie van verblijfsrecreatie via een NED. Dit draagt bij aan de verblijfsrecreatieparadox (Zie 2.3.1 Verblijfsrecreatie).
- Het aandeel akkerbouw in de gemeente is beduidend groter dan het aandeel veeteelt, waardoor sprake is van een mesttekort in de regio.
- Klimaatverandering leidt tot extremere weersomstandigheden en een groot tekort aan zoet water.

Wat willen we bereiken?

- Een toekomstbestendige en duurzame agrarische sector.
- De agrariër als (mede)landschapsbeheerder.
- Een sectorale kringloop binnen de landbouw, bij voorkeur te realiseren op regionale schaal. Dit is een vorm van landbouw waarbij de kringloop van stoffen is gesloten; de akkerbouw haalt bijvoorbeeld alle dierlijke mest uit de eigen regio.
- Verpaupering van agrarische bebouwing tegengaan.
- Een diversiteit aan NED's in combinatie met agrarische bedrijvigheid.
- Het verkorten van de afzetketen van landbouwer naar consument.
- Meer biodiversiteit.

2.3 RECREATIE, TOERISME EN CULTUUR

2.3.1 VERBLIJFSRECREATIE

Waar hebben we mee te maken?

- Dreigende aantasting van eigenheid en authenticiteit van de kust door toenemende bebouwing.
- Ondanks de kwaliteitsslagen die er afgelopen jaren zijn gemaakt, blijft er sprake van een toename aan verblijfsaccommodaties (kwantiteit), terwijl de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties in een aantal gevallen te wensen over laat (recreatieparadox).
- Verblijfsrecreatieve ontwikkelingen vinden met name plaats aan de kust. In het achterland worden de mogelijkheden nog onvoldoende benut.
- Er vindt, om verschillende redenen, een verschuiving plaats van vakanties naar verre bestemmingen naar vakanties dichterbij huis.
- Bestaande verblijfsrecreatieterreinen mogen (beperkt) uitbreiden. Dit onder de voorwaarde dat op het gehele terrein een kwaliteitsslag wordt gemaakt en er per hectare uitbreiding een bijdrage van 34.000 euro wordt betaald (rood-voor-groen).
- Bij het kleinschalig kamperen is enkel toeristisch kamperen en een beperkt aantal trekkershutten toegestaan.
- Gezondheidstoerisme, het bezoeken van plaatsen of gebieden ter bevordering van de gezondheid, biedt kansen voor de versterking van de verblijfsrecreatieve sector.
- Onze streek kenmerkt zich door een diversiteit aan type recreatiebedrijven; verhoudingsgewijs zijn er veel familiebedrijven.
- Er is een afname van het aantal toeristische kampeerplaatsen, terwijl de vraag niet evenredig sterk afneemt.
- Er zijn drie landschapscampings binnen onze gemeente. De landschapscamping is echter geen term meer in het provinciale en gemeentelijke beleid en heeft ook geen aparte statusmeer.
- Er is in beperkte mate sprake van permanente bewoning op verblijfsrecreatieterreinen.
- Toeristische verhuur van woningen in de woonkernen is van invloed op het totale (verblijfs)recreatieve product.
- Campertoerisme is een groeiende markt.
- Nieuwvestiging van verblijfsrecreatie is niet meer toegestaan.

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief hoogwaardig, duurzaam en divers verblijfsproduct, waarbij ingespeeld wordt op de trends en ontwikkelingen bij de gast.
- Een gevarieerd toeristisch-recreatief product, waarbij gebruik gemaakt wordt van zowel de kust als het achterland.
- Een aanbod van recreatieve overnachtingsmogelijkheden dat aansluit bij de vraag; kwaliteit is hierbij leidend in plaats van kwantiteit.
- Een passende vereveningsregeling (rood-voor-groen), waarbij recreatieondernemers die uitbreiden evenredig bijdragen aan voorzieningen elders en die hen niet belemmert te investeren in kwaliteit.
- Geen permanente bewoning op verblijfsrecreatieterreinen.

- In basis geen verdere toeristische verhuur van woningen in de kernen. (zie ook hoofdstuk 1.1.2)
- Stimuleren van innovatief ondernemerschap.
- Het bewaken van een divers maar ook evenwichtig aanbod aan verblijfsrecreatieve voorzieningen.
- Creëren van ontwikkelruimte voor ondernemers met behoud van kwaliteit van de omgeving maar waarbij terughoudend wordt omgegaan met extra bebouwing.
- Inspelen op het groeiende campertoerisme.

2.3.2 TOERISME

Waar hebben we mee te maken?

- Toerisme is van groot economisch en maatschappelijk belang voor de gemeente Sluis en haar ondernemers en inwoners.
- Het aantal toeristische overnachtingen in onze streek is (tot de uitbraak van het COVID-19-virus in 2020) jaarlijks gestegen.
- Voordat er sprake was van het COVID-19-virus werd een groei van het toerisme aan de Nederlandse kust voorspeld met 56% tot 2030 (Volgens Perspectief 2030, de landelijk visie op toerisme uit 2018 van NBTC Holland Marketing). Onbekend is wat de impact van corona op dit perspectief is.
- Uit het inwonersonderzoek Draagvlak Toerisme 2019 blijkt dat zes op de tien inwoners toerisme in de gemeente Sluis steunen, maar met kanttekeningen (denk hierbij aan verkeersproblemen, zwerfafval en prijsstijgingen).
- Uit het bovengenoemde inwonersonderzoek blijkt ook dat zeven op de tien inwoners vindt dat de gemeente Sluis een toeristische bestemming moet blijven.
- Zowel auto's als fietsverkeer van bezoekers en inwoners leiden tot een toenemende druk op wegen en parkeergelegenheid (met name aan de kust).
- Er is behoefte aan nieuwe, belevenisvolle vervoersconcepten voor bezoekers en inwoners.
- De toeristische sector en inwoners zijn trots op het open en groene karakter van de streek; dit is ook voor bezoekers een belangrijke trekpleister.
- De (Noordzee)kust en -stranden vormen de grootste attractie voor de bezoekers van onze streek. Voor zes van onze stranden mogen we de Blauwe Vlag voeren, een keurmerk dat aantoont dat onze stranden schoon en veilig zijn.
- Er ontbreekt beleid voor de stranden langs de Westerschelde (van Breskens tot het Paulinaschor voorbij Hoofdplaat).
- Op grond van de Zeeuwse Kustvisie is extra bebouwing op het strand en in het duingebied niet meer toegestaan met uitzondering van de daarin benoemde projecten.
- Er is te weinig vakbekwaam en vast personeel in de toeristische sector.
- Er is te weinig (tijdelijke) huisvesting voor seizoensmedewerkers in de toeristische sector.
- Door recreatief gebruik van woningen in de kernen staat de huizenmarkt en de leefbaarheid in de kernen onder druk.
- In het buitengebied en aan de grens laat het mobiele bereik te wensen over, terwijl de eisen en het verwachtingspatroon van bezoekers en inwoners op dit punt alleen maar toenemen.
- De toeristische sector vraagt om inzicht in en een transparante besteding van de toeristenbelasting en vereveningsgelden (zie onder meer 2.3.1 Verblijfsrecreatie).
- De promotie en marketing van de streek is versnipperd en vraagt om een samenhangende en toekomstbestendige benadering (zie ook 2.1.4 Economische promotie).
- Een gezonde leefstijl wordt steeds belangrijker, niet alleen thuis in de eigen woon- en werkomgeving maar ook tijdens de vakantie.
- De status van heilzame badplaats die Cadzand heeft verkregen door het voldoen aan Europese kwaliteitscriteria, vormt een goede basis voor het stimuleren van gezondheidstoerisme in de streek. (Zie ook 2.3.1 Verblijfsrecreatie.)
- Er is een uniek en groot aanbod aan streekproducten, (sterren-)restaurants en agrarische bedrijven, waarmee we de streek nadrukkelijker kunnen profileren als foodregio. (Zie 2.2.3 Landbouw.)

Wat willen we bereiken?

- ‘Waardevol toerisme’: balans tussen economische ontwikkeling en maatschappelijke impact, met kwaliteit als uitgangspunt. Daarbij is er evenwicht tussen inwoners (leefbaarheid), bezoekers (aantrekkelijke bestemming), ondernemers (economische ontwikkeling) en omgeving (natuurlijk en open landschap).
- De transformatie van ‘meer’ naar ‘beter’, in het belang van onze inwoners, toeristische bedrijven en bezoekers (kwaliteitsverbetering, groei is geen doel op zich).
- Meer draagkracht voor toerisme in de streek onder inwoners, door inzichtelijk te maken wat de lusten en lasten zijn van toerisme, en hierin een evenwichtige balans nastreven en behouden.
- Inwoners van de gemeente als trotse ambassadeurs van de streek en ondernemers als trotse gastheren en -vrouwen van de streek.
- Bezoekers voelen zich een welkom onderdeel van de lokale gemeenschap en keren terug naar huis met een verlangen om opnieuw een bezoek te brengen aan de streek (herhaalbezoek) en ook anderen hierover te vertellen (ambassadeurschap).
- Spreiding van toerisme zowel in tijd (seizoensverlenging) als in ruimte (profilering van het achterland).
- Kwalitatief volwaardige routes over land (voor fietsers, mountainbikers, wandelaars, hardlopers en ruiters) en over water (kanoroutes).
- Vermindering van de druk op wegen en parkeergelegenheden.
- Concepten voor toeristisch vervoer over land en water die doelmatig en belevenisvol zijn.
- Kwaliteitsvolle en veilige stranden die schoon, breed, open en toegankelijk zijn, zodat ze blijvend de Blauwe Vlag kunnen voeren.
- Uitbreiding van het strandbeleid van de Noordzeekust naar de Westerscheldekust, waarbij aandacht is voor behoud van het weidse, open en natuurlijke karakter van de kust. Het toevoegen van bebouwing is daarbij uitgesloten (conform de uitgangspunten van de Zeeuwse Kustvisie).
- Conform diezelfde Kustvisie geen extra permanente bebouwing op het strand en in het duingebied. Voor bebouwing die nodig is uit oogpunt van veiligheid en voor tijdelijke bouwwerken zijn uitzonderingen mogelijk.
- Opleidingsaanbod dat aansluit bij de vraag naar gekwalificeerd personeel in de toeristische sector.
- Voldoende tijdelijke huisvestingsmogelijkheden voor seizoensmedewerkers in de toeristische sector.
- Een breed gedragen visie op de besteding van de toeristenbelasting waarbij bestaande onderzoeken leidend zijn.
- Eenduidige promotie en profilering van de streek op basis van de volgende speerpunten: gezondheidstoerisme (badstatus, wellness, wellbeing en vitaliteit), foodregio (gezonde voeding, streekproducten, korte keten van agrariër tot consument), aantrekkelijke recreatieve routes (wandel-, fiets-, mountainbike-, ruiter- en kanoroutes), kwaliteitsvolle en veilige stranden (schoon, breed, toegankelijk en met een open karakter) en verborgen parels in ons achterland (Zwinstreek, de grens, weids en open polderlandschap, musea, cultureel erfgoed, historische en bruisende kernen met elk hun eigen DNA).

2.3.3 MUSEA EN ARCHEOLOGIE (CULTUUR)

Waar hebben we mee te maken?

- De rijke cultuur, de cultuurhistorie en het erfgoed die onze gemeente kent, bepalen mede de (onderscheidende) identiteit en diversiteit van de streek.
- Cultuur- en erfgoedorganisaties hebben behoefte aan kennis over de behoeften van verschillende toeristische doelgroepen die in de streek verblijven. Dit met het oog op het ontwikkelen van een passend aanbod.
- De samenwerking tussen de culturele en toeristische sector verloopt moeizaam, omdat de afstand (in figuurlijke zin) te groot is.
- Het bestuurs- en vrijwilligersbestand van cultuur- en erfgoedinstellingen vergrijst en neemt af. Daardoor neemt het aantal cultuur- en erfgoedinstellingen af.

- Er is onvoldoende structurele afstemming tussen de gemeente en cultuurinstellingen en tussen cultuur- en erfgoedinstellingen onderling.
- De cultuur- en erfgoedsector heeft behoefte aan gezamenlijke en efficiëntere communicatie over en promotie van het cultureel aanbod in de streek bij bewoners (bijvoorbeeld jongeren en ondernemers) en bezoekers.
- In onze gemeente is een groot en divers aanbod aan erfgoed, zowel materieel (bijvoorbeeld gebouwen, landschappen) en immaterieel (bijvoorbeeld tradities, volksfeesten).
- Erfgoed bepaalt mede het karakter en de identiteit van alle kernen.
- Er bestaat veel lokaal draagvlak voor het behoud van beeldbepalend erfgoed. Anderzijds kan en hoeft niet alles behouden te blijven.

Wat willen we bereiken?

- Meer structurele en niet vrijblijvende samenwerking en kennisuitwisseling tussen cultuur- en erfgoedinstellingen onderling, maar ook tussen de cultuur- en erfgoedsector en andere sectoren zoals toerisme.
- Gezamenlijke en efficiënte promotie van het cultureel aanbod voor bewoners en bezoekers.
- Doelmatiger werving en inzet van financiële middelen.
- Beter vindbaar maken van het cultureel aanbod.
- Een breder cultureel aanbod, gericht op meerdere doelgroepen.
- Oprichting van een pool van multi-inzetbare vrijwilligers en bestuurders, vanuit verschillende sectoren.

2.3.4 MEDIA

Waar hebben we mee te maken?

- Omroep Zeeland fungeert als de rampenzender van de gemeente Sluis (bij calamiteiten verstrekken we informatie via deze zender).
- Het Commissariaat voor de Media (dat toezicht houdt op naleving van de Mediawet) wijst één lokale omroep aan voor de gemeente Sluis voor vijf jaar (2020-2024).
- Lokale omroepen dienen volgens de Mediawet een Lokaal Toereikend Media-Aanbod (LTMA) te verzorgen, waarvoor een aantal kwaliteitscriteria gelden.
- VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en NLPO (Nederlandse Lokale Publieke Omroep) hebben een convenant gesloten, gericht op het vergroten van de continuïteit en professionaliteit van lokale omroepen. Doel is om lokale omroepen om te vormen tot streekomroepen. Dit convenant vormt de basis voor gemeentelijk beleid.
- De bibliotheek heeft ruwweg twee functies: informatievoorziening en leesbevordering. De informatieve boeken hebben veelal plaatsgemaakt voor digitale zoekmachines zoals Google en Wikipedia. De leesbevordering richt zich primair op (jonge) kinderen en (in toenemende mate) ook op laaggeletterden.
- De (fysieke) bibliotheek heeft een centrale locatie in Oostburg en een kleinere (onbemande) locatie in Breskens.
- De openbare bibliotheek en de schoolbibliotheek en mediatheek van het Zwin College zijn inmiddels in één pand gehuisvest, maar de voorziene organisatorische samenwerking of fusie ten aanzien van collectie, personeel en budgetten is nog niet gerealiseerd.
- De bibliotheek Zeeuws-Vlaanderen heeft in 2019 een aanvraag gedaan voor een tijdelijke stimuleringssubsidie voor het behoud van bibliotheken in kleine gemeenten (regeling naar aanleiding van de motie Asscher). Deze is toegekend.

Wat willen we bereiken?

- Een lokale omroep van en voor inwoners.
- De lokale omroep dient een voor de gemeente representatief en functionerend PBO (Programmabeleid Bepalend Orgaan) te hebben.
- Vertaling van landelijk naar regionaal omroepbeleid met in achtneming van regionale omstandigheden (op basis van convenant VNG en NLPO).
- Een lokale omroep die minder financieel afhankelijk is van de overheid.

- Informatievoorziening door de bibliotheek die aansluit bij huidige tijd, wensen en maatschappelijke opdracht.
- Leesbevordering wordt vormgegeven in nauwe samenwerking met de kinderopvang, het primair en voortgezet onderwijs en de volwasseneducatie en richt zich primair op (jonge) kinderen en op het bestrijden van laaggeletterdheid onder volwassenen.
- Behoud van één sterke centrale bibliotheek in Oostburg. Daarnaast is er ruimte voor kleinschalige initiatieven in kleine kernen.
- Een fusie of vergaande organisatorische samenwerking tussen de openbare bibliotheek en de schoolbibliotheek van het Zwin College.

HOOFDSTUK 3: SOCIAAL DOMEIN

Overkoepelende uitvoeringsparagraaf

Alle maatregelen die binnen het Sociaal Domein vallen worden enerzijds projectmatig opgepakt via een project dat de voorkeursscenario's uitvoert en anderzijds via de lijnorganisatie die daarover via de gebruikelijke kanalen rapporteert en informeert. Het project dat zich richt op de voorkeursscenario's levert een uitvoeringsplan op. Voor zover regulier dan wel nieuw beleid - niet zijnde de voorkeursscenario's - is vastgesteld en uitvoering behoeft, dan wordt dit door de lijnorganisatie opgepakt.

3.1 SAMENKRACHT

3.1.1 SOCIAAL WERK

Waar hebben we mee te maken?

- Samenkracht staat voor bundeling van kennis, kunde en creativiteit van alle inwoners. De gemeentelijke rol verandert van verzorgend naar ondersteunend. Ook in onze gemeente wordt een beroep gedaan op de eigen kracht van inwoners. Hierdoor neemt de behoefte aan opbouwwerk en vrijwilligers toe. De meeste vrijwilligers willen zich wel kortdurend voor iets inzetten, maar gaan liever geen langdurige verplichtingen aan. De (gemeentelijke/Porthos) vrijwilligers ervaren dat ze niet altijd als volwaardige kracht worden gezien en ook niet als zodanig gefaciliteerd worden. We kennen drie soorten vrijwilligerswerk:
    - *Informeel vrijwilligerswerk/burenhulp:* dit betreft het helpen van buren, iets betekenen voor je buurt.
    - *Vrijwilligerswerk/maatschappelijke participatie:* dit betreft de inzet van inwoners voor een maatschappelijke vereniging en/of activiteiten in hun omgeving.
    - *Georganiseerd vrijwilligerswerk/zorg:* dit betreft het ondersteunen van kwetsbare inwoners en instandhouding voorzieningen. Denk aan de ondersteuning en begeleiding van statushouders (inburgering) of laaggeletterden (taalmaatje); de formulierenbrigade/burgeradviseurs; vrijwillige thuishulp en/of de bemensing van voorzieningen zoals buurtbus, voedselbank, museum of ouderensoos.
- De voor iedereen toegankelijke en kosteloze ondersteuning van inwoners (maatschappelijk werk) staat onder druk. Maatschappelijk werk is niet meer als onafhankelijke ondersteuning beschikbaar en herkenbaar. Een gevolg is dat bepaalde ondersteuning van inwoners alleen beschikbaar is via een indicatie individuele begeleiding (een zogeheten maatwerkvoorziening volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
- De informele zorg, oftewel mantelzorgers, nemen een groot deel van de zorg, ondersteuning en begeleiding van onze inwoners voor hun rekening. Daarbij hebben we te maken met een dubbele vergrijzing: binnen de groep 65-plussers het aandeel 80-plussers toe. Het gevolg is dat de vraag naar zorg, en daarmee ook naar mantelzorg, blijft toenemen waardoor de kans op overbelasting groot is. Daarnaast vergrijzen mantelzorgers zelf ook. Mantelzorgers weten overigens niet altijd dat ze mantelzorger zijn, maar zien zichzelf vooral als een zorgzame partner/ouder/zoon/dochter/vriend. Dit maakt het lastig om mantelzorgers te bereiken. Ook weten zij vaak niet welke ondersteuningsmogelijkheden er voor hen zijn binnen onze gemeente. Behalve de gemeente zijn er nog meer partijen die zich bezighouden met de ondersteuning van mantelzorgers, waaronder bijvoorbeeld huisartsen, zorgaanbieders en zorgverzekeraars.
- In het coalitieakkoord wordt de wens uitgesproken voor specifiek jeugd- en ouderenwerk. We kennen op dit moment jeugd- en jongerenwerk dat aan een accommodatie is gebonden en ambulant jeugd- en jongeren werk.
    - *Accommodatiegebonden jeugd- en jongerenwerk:* de functie van het accommodatiegebonden jeugd- en jongerenwerk (Time Out) is een fysieke plek bieden waar jongeren terecht kunnen met vragen, die zij niet aan hun ouders of op school kunnen/willen stellen.

- *Ambulant jeugd- en jongerenwerk:* het ambulante jeugd- en jongerenwerk omvat onder meer het aanwezig zijn en aanspreken van jongeren op feesten en evenementen (over bijvoorbeeld middelengebruik), het in contact treden met jongeren op pleintjes in de wijken (vaak na meldingen van overlast) en het helpen van jongeren bij het opzetten van activiteiten in hun eigen omgeving.
- Het ouderenwerk komt vooral terug in ons Wmo- en Volksgezondheidsbeleid en in het programma Toekomstige Zorg (West) Zeeuws-Vlaanderen. Het ouderenwerk is vooral gericht op het langer zelfstandig kunnen wonen, het stimuleren van maatschappelijk participatie en mobiliteit en het bestrijden van (chronische) ziekte, armoede en eenzaamheid.

Wat willen we bereiken?

- Sluis maakt gebruik van de eigen kracht van inwoners, van vrijwilligers- en welzijnswerk. Het doel is de inzet van inwoners voor hun woon- en leefomgeving te vergroten. We streven naar een toename van het aantal georganiseerde vrijwilligers, zoals burgeradviseurs, begeleiders van statushouders, taalmaatjes, schuldhulpmaatjes en mensen actief in de burenhulp.
- Onafhankelijke ondersteuning aan kwetsbare inwoners in de vorm van maatschappelijk werk. Deze ondersteuning is duidelijk herkenbaar en vrij toegankelijk, waarbij het belang van de klant voorop staat.
- Mantelzorgondersteuning en -waardering:
  - voorkomen van vraag naar vrijwilligers en mantelzorgers (omdat deze er straks niet meer zijn of zelf ook te oud worden en hulp nodig hebben). Dit kan door het creëren van een collectief dat voor elkaar kan zorgen en elkaar helpt (via clustering van wonen, voorzieningen, dagbesteding, ontmoetingsruimte en dergelijke en door het stimuleren zorgcorporaties);
  - voldoende respijtzorg voor verschillende doelgroepen (zoals dagbesteding voor degene die zorg nodig heeft, ter ontlasting van de mantelzorger, zie ook 3.2.6. Maatwerkvoorzieningen Wmo). Respijtzorg bij voorkeur in de vorm van algemeen toegankelijke voorzieningen en in samenspraak met het zorgkantoor, dat een deel van de langdurige zorg uit voert. Hierbij hebben we aandacht voor voldoende capaciteit en spreiding;
  - mantelzorgers voelen zich gesteund, ondersteund en gewaardeerd;
  - bewustzijn creëren, bij zowel de mantelzorgers als hun sociaal netwerk;
  - een mantelzorgvriendelijke werkomgeving. We streven naar zoveel mogelijk werkgevers (inclusief de gemeente Sluis) met het keurmerk mantelzorgvriendelijke werkgever;
  - uitvoering van beleid gericht op mantelzorgondersteuning en -waardering samen met huisartsen, CZ zorgkantoor en zorgaanbieders, zoals ZorgSaam (zieken-, thuis- en ouderenzorg), Emergis en Zeeuwse Gronden (geestelijke gezondheidszorg) en Tragel (mensen met een beperking).
- Jeugd- en jongerenwerk en ouderenwerk, gericht op het voorkomen van (dure) zorg.

3.1.2 SOCIAAL-CULTURELE ACCOMMODATIES

Waar hebben we mee te maken?

- Het aantal gebruikers daalt en de uitgaven voor onderhoud en energie lopen op, doordat een aantal voorzieningen is verouderd. De kosten per inwoner (gebruiker) lopen hierdoor op. Schaalvergroting en/of een clustering van voorzieningen lijkt hierdoor noodzakelijk.
- Het vastgestelde Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen wordt uitgevoerd: al veel gemeentelijke accommodaties zijn verkocht en een aantal multifunctionele accommodaties zijn gerealiseerd. Ook is besloten om in Aardenburg en IJzendijke een multifunctionele accommodatie te realiseren.

Wat willen we bereiken?

Evenwicht in vraag naar en aanbod van voorzieningen, waarbij functioneel/doelmatig, toegankelijk en betaalbaar de kaders zijn. De wens is een ontmoetingsplek per kern en in de vijf grootste kernen een clustering van maatschappelijke voorzieningen in een multifunctioneel centrum.

- Behoud van het Ledeltheater in Oostburg.

3.1.3 TOEGANKELIJKHEID

Waar hebben we mee te maken?

- In juni 2016 heeft Nederland het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap geratificeerd. Gemeenten zijn verplicht het verdrag uit te voeren. In 2019 is daartoe de Lokale agenda toegankelijkheid Sluis 2019-2022 vastgesteld. Deze richt zich op de thema's bewustwording, toegankelijkheid, cultuur, vrije tijd en sport en werk en dagbesteding. Het gaat hierbij om de toegankelijkheid van zowel openbare (gemeentelijke) gebouwen, als van de openbare ruimte en de informatievoorziening. Zowel fysiek als digitaal dus. Er zijn beperkte middelen gereserveerd voor de uitvoering van de lokale agenda.
- Ongeveer een op de tien mensen in Nederland heeft een beperking (of een combinatie van beperkingen) die invloed heeft op het dagelijks leven. Als gevolg van de vergrijzing is de verwachting dat het aantal mensen met een beperking de komende jaren sterk zal stijgen.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Sluis - ongeacht leeftijd, sociale klasse of beperking - moet mee kunnen doen in de samenleving. Het uitgangspunt is om zo veel mogelijk samen te spelen, samen naar school te gaan, samen te werken en samen oud te worden. Aan de andere kant zijn we een landelijke gemeente met veel kleinschalige voorzieningen, historische kernen en een uitgestrekt kustgebied. Dat brengt met zich mee dat we niet op alle punten, locaties en/of voor alle soorten beperkingen kunnen voldoen aan de eisen die het VN-verdrag stelt en dat accepteren we.

.

3.1.4 CULTUURBEOEFENING EN –SUBSIDIES

Waar hebben we mee te maken?

- In verhouding tot het aantal inwoners zijn er relatief veel activiteiten, clubs en verenigingen.
- De verstrekte subsidies en beschikbare budgetten zijn niet of nauwelijks gekoppeld aan de beleidsdoelen van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

- Een activiteitenaanbod dat aansluit bij onze beleidsdoelen en de diverse (kwetsbare) doelgroepen in de gemeente.

3.2 ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING

3.2.1 TOEGANG TOT ZORG

Waar hebben we mee te maken?

- Er is sprake van een zorgkloof: door demografische ontwikkelingen neemt de vraag naar zorg toe (onder andere door een dubbele vergrijzing), terwijl het aanbod afneemt (onder andere door een afnemende beroepsbevolking). (Zie ook 3.1.1. Sociaal werk.)
- De vraag naar (en kosten van) ambulante en extramurale zorg (zorg aan huis) nemen toe. Dit geldt zowel in de ouderenzorg als in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en de jeugdzorg.

Dit heeft te maken met een scheiding van wonen en zorg (en de wens om te besparen op zorg binnen instellingen).
- Door een gebrek aan clustering van cliënten en een toename van reistijd is ambulante zorg arbeidsintensiever dan intramurale zorg (zorg binnen instellingen).
- Er zijn veel verschillende partijen verantwoordelijk voor zorg, ondersteuning en begeleiding van mensen aan huis. Dit heeft te maken met verschillende wetten en geldstromen. Het is daardoor voor inwoners niet altijd duidelijk met welke vraag of voor welke voorziening ze bij welke instelling of welk loket terecht kunnen.
- Zorg, ondersteuning en begeleiding worden vaak naast elkaar geboden. Er wordt gewerkt vanuit de eigen instelling en het eigen vakgebied (monodisciplinair), zonder regie of onderlinge afstemming. De verwachting is dat door meer multidisciplinair te werken de kwaliteit van de zorg en de effectiviteit van de afzonderlijke interventies toenemen: de kosten dalen en de klanttevredenheid en –waardering stijgen. Landelijk staat deze aanpak bekend als Triple Aim. Daarnaast denken wij dat wij op deze manier het schaarse personeel beter kunnen inzetten.
- Om bovenstaande redenen neemt de vraag naar integrale (toegang tot) zorg, multidisciplinair werken en naar proces- en casusregie toe.
- Inwoners vragen om een samenhangende (integrale) benadering van hun vraag of probleem. Wet- en regelgeving belemmeren soms een soepele uitwisseling van gegevens.

Wat willen we bereiken?

- Een ondersteunings- en hulpaanbod dat past bij wat mensen nodig hebben, dat aansluit bij onze basisvoorzieningen en dat effectief, dichtbij en betaalbaar is.
- Een benadering van de vraag van onze inwoners die integraal is en uitgaat van hun behoeften en mogelijkheden. Integraal wil zeggen dat we bij de aanvraag of melding kijken naar de gehele leefsituatie van de inwoner en die van zijn of haar gezin. Het uitgangspunt is één gezin, één plan en één casusregisseur. Werken over de grenzen van wetten en financieringsstromen heen. Van monodisciplinair naar multidisciplinair. En met oog voor de privacywetgeving.
- Preventie en ombuigen van zorg (anders organiseren van zorg, om schaarse middelen en mensen optimaal te benutten).

3.2.2 INKOMENSREGELINGEN

Waar hebben we mee te maken?

- In vergelijking met andere Zeeuwse en Nederlandse gemeenten heeft onze gemeente een relatief laag aantal mensen met een bijstandsuitkering: 13,2 per 1000 inwoners. Voor Zeeland bedraagt dit 19,1 en voor Nederland 22,5. Hierdoor is de afgelopen jaren een fors overschot gerealiseerd op het zogenoemde BUIG-budget (dat we van het Rijk ontvangen om uitkeringen te kunnen betalen).
- Voor mensen met een laag inkomen heeft Sluis een ruimhartig minimabeleid, dat gericht is op meedoen. Zo subsidiëren we maatschappelijke partners als de kledingbank en de voedselbank.
- Om te zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen in de samenleving, werken we samen met de hierop gerichte Stichting Leergeld en de Zeeuwse jeugdfondsen. Ook verstrekken we – voor wie dat nodig heeft - zwembadabonnementen, betalen we zwemles en de eigen bijdrage voor de kindervakantieweek.
- Met onze minima-regelingen bereiken we een grote groep mensen in een uitkeringssituatie. ‘Verborgen’ armoede, zoals onder ouderen en zzp’ers, is minder goed in beeld.
- Als gevolg van de COVID-19-crisis kan het aantal mensen toenemen dat een beroep doet op bijstand, schuldhulpverlening of te maken krijgt met armoede.

Wat willen we bereiken?

- Een aantal mensen in de bijstand dat structureel lager is dan het landelijke en Zeeuwse gemiddelde.
- Een minimabeleid dat gericht is op zoveel mogelijk gelijke kansen voor alle inwoners, waarbij we ernaar streven dat geen enkel kind opgroeit in armoede.

3.2.3 ARBEIDSPARTICIPATIE

Waar hebben we mee te maken?

- Veel mensen zitten langdurig in de bijstand, hebben geen startkwalificatie (diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger) en geen recente werkervaring. De groep statushouders in een uitkeringssituatie is relatief hoog (Zie ook 2.1.1. Arbeidsmarkt).
- Werkgevers vragen in toenemende mate om harmonisatie van het Zeeuws beleid en van de afspraken ten aanzien van instrumenten voor arbeidsre-integratie; ze willen dat die in de hele provincie hetzelfde zijn. Voorbeelden van zulke instrumenten zijn jobcoaching en loonkostensubsidie voor werknemers met een verminderde loonwaarde.
- De (maatschappelijke) begeleiding van statushouders in het huidige inburgeringsstelsel is onvoldoende.

Wat willen we bereiken?

- Inwoners kunnen zelfstandig in de kosten van hun levensonderhoud voorzien. We geloven in de positieve bijdrage van arbeidsparticipatie op het welzijn van iedere inwoner. Daarom is onze opdracht om zoveel mogelijk inwoners toe te leiden naar werk, passend bij ieders mogelijkheden.
- Een goed taalniveau voor alle inwoners en een vlotte integratie van statushouders en andere nieuwkomers, zodat ze volledig kunnen meedoen in de samenleving.

3.2.4 BEGELEIDE PARTICIPATIE

Waar hebben we mee te maken?

- Door een te lage rijksbijdrage voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening is er een financieel tekort ontstaan bij sociaal werkbedrijf Dethon. Daarom is een transformatieplan opgesteld en goedgekeurd, om de gemeenschappelijke regeling Dethon om te vormen van productiebedrijf tot mensontwikkelbedrijf.
- Het Rijk verplicht gemeenten een aantal beschutte werkplekken in te richten: werkplekken voor mensen die door hun beperkingen zoveel begeleiding en aanpassingen nodig hebben dat een regulier dienstverband geen optie is. We hebben deze wettelijke taakstelling beschut werk (nog) niet ingevuld.
- Er is nog geen helder beleid voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Wel loopt er een succesvol project in samenwerking met Emergis en Dethon. We onderscheiden drie soorten dagbesteding: arbeidsmatige dagbesteding, respijtzorg; en sociale ontmoeting. (Zie ook 3.1.1. Sociaal werk). Dit om keuzes te kunnen maken ten aanzien van onze rol en verantwoordelijk en/of om prioriteiten te kunnen stellen.

Wat willen we bereiken?

- De omvorming van Dethon is afgerond waarmee zowel de inhoudelijke als financiële doelen zoals opgenomen in het in 2019 vastgestelde transformatieplan worden bereikt.
- Een vangnet bieden voor kwetsbare inwoners. Dit kan door het bieden van een beschutte werkplek of via de mogelijkheid van (arbeidsmatige) dagbesteding. We realiseren minimaal onze wettelijke taakstelling beschut werk.
- Een arbeidsmatige dagbesteding die voldoende is qua capaciteit, spreiding en variëteit (in doelgroep en soort) en die aansluit bij de kenmerken van onze populatie.

3.2.5 ONDERWIJSONDERSTEUNING EN LEERLINGZAKEN

Waar hebben we mee te maken?

- Kinderen en jongeren hebben in toenemende mate behoefte aan ondersteuning en begeleiding. Niet alleen in de thuissituatie, maar ook op school en in de kinderopvang. De gemeente biedt ondersteuning en begeleiding van leerlingen en het onderwijs, via de kinderopvang, het Primair Onderwijs (PO), het Voortgezet Onderwijs (VO) en het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO), maar die is op dit moment redelijk divers en versnipperd. Ook is er te weinig afstemming geweest tussen de gemeente, zorgaanbieders, kinderopvang, onderwijs en huisartsen. Het aanbod wordt de laatste jaren echter meer in afstemming bekeken. Onder andere binnen de vorming van de integrale kindcentra (PO, kinderopvang en peuterspeelzaal in één organisatie); de regionalisering van het voortgezet onderwijs; het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL); de Zeeuwse werkgroepen voor onderwijszorgarrangementen en de afstemming jeugdzorg en onderwijs (onderdeel van de Transformatieagenda Jeugd); en de integrale toegang tot (jeugd)zorg en de jeugd-GGZ. Naast het aanbod dat de scholen zelf inzetten, bestaat het aanbod van de gemeente op dit moment onder andere uit:
  - observatieprogramma's vanuit de voor- en vroegschoolse educatie (maatregelen om onderwijsachterstanden te voorkomen, gericht op peuters);
  - Schoolbegeleiding door Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland (RPCZ);
  - schoolmaatschappelijk werk;
  - een zorgadviesteam (ZAT);
  - een trajectgroep;
  - RMC-trajectbegeleiders (voor jongeren die niet op school zitten en geen startkwalificatie hebben);
  - gecertificeerde jeugdhulpverleners;
  - buitenschoolse tieneropvang;
  - een collectief preventieaanbod op scholen (op het gebied van middelengebruik, groepsdruk, discriminatie, radicalisering).

  Daarnaast wordt er nog gesproken over observatie- en gedragsgroepen in het PO en - op grond van het coalitieakkoord - over de herinvoering van de logopedie op school.
- Een specifiek onderdeel van de ondersteuning en begeleiding van leerlingen is het onderwijsachterstandenbeleid, gericht op taalachterstanden bij jonge kinderen. De rijksmiddelen die wij hiervoor ontvangen, mogen alleen hieraan besteed worden. De focus in ons beleid ligt nu vooral op de jongste doelgroep. Dit vanuit de overtuiging dat je de grootste resultaten behaalt als je vroegtijdig bijstuurt. Voor onderwijsachterstanden die op latere leeftijd ontstaan of zichtbaar worden, is er het project Kwetsbare leerlingen van het RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt. Dit project wordt betaald uit de VSV-middelen (Voortijdig Schoolverlaten). Uit de middelen voor het onderwijsachterstandbeleid (OAB-middelen) betalen we ook de startgroepen. Het doel van deze startgroepen is voorkomen dat ouders kiezen voor een school in België, omdat kinderen daar al vanaf 2,5 jaar terecht kunnen (zie ook 2.1.2 Onderwijsketen). Maar het aanbieden van opvang (en voor- en vroegschoolse educatie) aan doelgroepleerlingen mag vanuit de OAB-middelen bekostigd worden.
- Als er geen geschikte basisschool beschikbaar is binnen een straal van 6 kilometer en/of als kinderen in het PO, VO en (V)SO vanwege een beperking niet in staat zijn om zelfstandig met het openbaar vervoer te reizen, dan hebben die leerlingen recht op leerlingenvervoer. Leerlingenvervoer kan – afhankelijk van de situatie – bestaan uit een busabonnement (met begeleiding), een kilometervergoeding en/of taxivervoer.
- Het merendeel van de leerlingen dat recht heeft op leerlingenvervoer, maakt gebruik van het taxivervoer. Dit zijn met name de leerlingen in het speciaal onderwijs. Leerlingen van verschillende leeftijden en problematiek worden gescheiden van elkaar vervoerd, en ook apart van mensen die gebruik maken van een taxi op grond van de Wmo.
- Met uitzondering van een deel van Hoofdplaat is het basisonderwijs overal in de gemeente binnen een straal van 6 kilometer te bereiken. Alleen als een beroep wordt gedaan op het recht op godsdienstvrijheid (de school die de religieuze voorkeur heeft van ouders, ligt verder weg dan 6 kilometer), kan recht ontstaan op leerlingenvoer.
- Naast leerlingenvervoer kennen we ook scholierenvervoer: vervoer van basisschoolleerlingen die wonen in een kern waar de laatste basisschool is opgeheven, maar die op grond van de Verordening leerlingenvervoer geen recht hebben op betaald vervoer. De regelingen verschillen per kern. Veel regelingen lopen komende tijd af.

- In Zeeland is ongeveer 13% van de bevolking laaggeletterd, dat is iets hoger dan in de rest van Nederland. Dit relatief hoge percentage geldt zeker voor de groep 50-plussers, die oververtegenwoordigd is in onze regio. Het aantal laaggeletterde jongeren wijkt in Zeeland in positieve zin af. Rijk en VNG maakten vorig jaar nieuwe afspraken over de aanpak van laaggeletterdheid. Op basis hiervan komt er ook in Zeeland een regioplan laaggeletterdheid 2020-2024. De voornaamste doelstellingen en randvoorwaarden vanuit het Rijk en de VNG zijn:
    - Gemeenten voeren zelfstandig regie over de aanpak van laaggeletterdheid in een netwerk van samenwerkende partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en aanverwante terreinen;
    - Meer mensen bereiken, met name mensen die Nederlands als moedertaal hebben. Ook kinderen en jongeren met een risico op een taalachterstand krijgen extra aandacht;
    - Investeren in de kwaliteit van het lesaanbod;
    - Jaarlijkse rapportage over bereik en behaalde resultaten (monitoring).
- De geformuleerde doelstellingen en randvoorwaarden vanuit het Rijk en de VNG zijn:
    - De groep laaggeletterden is een zeer diverse groep, van ouderen met slechte samenhangende beleidsambities formuleren met andere terreinen. Gemeenten voeren zelfstandig regie over de aanpak van laaggeletterdheid in een netwerk van samenwerkende partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en aanverwante terreinen;
    - méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal (NT-1);
    - aandacht voor kwaliteit van het educatieve aanbod;
    - jaarlijkse rapportage over bereik en behaalde resultaten (monitoring).
- Gemeenten en scholen hebben de afgelopen jaren samengewerkt aan terugdringing van het aantal voortijdig schoolverlaters. Dat is niet overal gelukt. Oorzaken zijn een verkeerde studiekeuze, toenemende multiproblematiek onder jongeren en een (tot de COVID-19-crisis) aantrekkende arbeidsmarkt.
- Binnen Zeeland is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in een aantal projecten gericht op jongeren in een kwetsbare positie, zoals plusvoorzieningen (speciale trajecten in het onderwijs) en de aanpak van schoolverzuim. Hiervoor is een intensieve samenwerking tot stand gekomen met het praktijkonderwijs, het voortgezet (speciaal) onderwijs, mbo en het RBL.

Wat willen we bereiken?

- We willen meer structuur en eenheid aanbrengen in het aanbod aan ondersteuning en begeleiding van leerlingen en het primair en voortgezet onderwijs. Hierdoor moet een doorgaande leer-, zorg- en ondersteuningslijn gedurende de gehele schoolloopbaan ontstaan. Ook moet er een aansluiting komen tussen de zorg op school en in de thuissituatie.
- Het onderwijsachterstandenbeleid richt zich niet alleen op de jongste doelgroep en/of taalachterstanden, maar op alle ontwikkelingsachterstanden en alle leeftijdscategorieën. Hiertoe streven we naar een samenhangend aanbod, voor alle kinderen en jongeren, op het gebied van (passend) onderwijs, sport, cultuur, opvang, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg en armoedebeleid.
- Iedere leerling moet naar school kunnen. Als vervoer een belemmering vormt, dan treffen we een voorziening in de vorm van leerlingenvervoer. Dit vervoer is adequaat en kostenbewust. We beperken ons daarbij strikt tot wat wettelijk mogelijk is.
- Het onderwijs is zich (net als andere voorzieningen) aan het concentreren in de grotere kernen. We streven ernaar dat vanuit iedere kern het basisonderwijs goed bereikbaar is. Als de bereikbaarheid in het geding komt, kan scholierenvervoer een middel zijn, maar ook veilige fietsroutes en/of carpoolen.
- Door het bestrijden van laaggeletterdheid willen we de participatie van burgers verhogen. Het gaat hierbij zowel om arbeidsparticipatie als maatschappelijke participatie.
- We zetten in op een afname van het aantal voortijdig schoolverlaters.
- We kiezen voor een sluitende aanpak: iedere jongere tot 23 jaar wordt zo nodig ondersteund om via de best haalbare route te participeren in de maatschappij.

3.2.6 MAATWERKVOORZIENINGEN WMO

Waar hebben we mee te maken?

- De vraag naar zorg neemt toe, door vergrijzing en extramuralisering (het streven zorg steeds meer buiten instellingen aan te bieden.) Dit terwijl het aanbod van zorg, met name in termen van personele bezetting, afneemt. Daarnaast blijven mensen (uit eigen wil of noodgedwongen) langer zelfstandig wonen. Om reistijd te besparen (zowel voor de behandelaar als voor de patiënt), zien we een beweging naar 'zorg op afstand'. Dit zien we zowel in de GGZ, de huisartsenzorg, de sociaal-maatschappelijke begeleiding als bij het overleg met de medisch specialist in het ziekenhuis. Daarnaast ontstaan er steeds meer mogelijkheden voor (vroeg)signalering via slimme sensoren. Zowel in huis (bijvoorbeeld via bewegingsmelders en beeldverbindingen), als ook lichaamsgebonden (bijvoorbeeld hartritme- en bloeddrukmeters). Deze vormen van huistechnologie en domotica bieden kansen voor vroegsignalering, diagnose en hulp op afstand. En besparen reistijd.
- Door de toenemende vergrijzing en extramuralisering, is er een toenemende vraag naar individuele voorzieningen, zoals vervoersvoorzieningen, woonaanpassingen) en (medische) hulpmiddelen.
- Ook de behoefte aan begeleiding neemt door bovengenoemde oorzaken toe. Er zijn vele vormen van extramurale of individuele begeleiding. Van begeleiding door een vrijwilliger (buddy), via algemeen maatschappelijk werk naar gespecialiseerde extramurale begeleiding door een GGZ- of thuiszorginstelling waarvoor een indicatie nodig is. Onduidelijk is welke vorm van begeleiding in welke situatie het meest passend is. Ook het onderscheid tussen extramurale begeleiding (bekostigd door de gemeente) en extramurale behandeling (bekostigd door de zorgverzekeraars) is niet altijd duidelijk. Daarnaast komen mensen die geen uitzicht hebben op herstel en/of actieve participatie in de maatschappij, mogelijk in aanmerking voor begeleiding in het kader van de Wet langdurige zorg (Wlz).
- Het aantal cliënten dat gebruik maakt van huishoudelijke verzorging (hulp bij schoonmaken en dergelijke) ligt vele malen hoger dan bij vergelijkbare gemeentes. Desondanks liggen de kosten op een vergelijkbaar niveau.
- Een groot deel van zorg, ondersteuning en begeleiding wordt momenteel ingevuld door informele zorg in de vorm van mantelzorg. Door een dubbele vergrijzing (maar ook door een toename van cliënten in de jeugdzorg en de GGZ) blijft de vraag naar zorg, en daarmee ook naar mantelzorg, toenemen. Daardoor is de kans op overbelasting groot. Daarbij vergrijst het aanbod van mantelzorgers zelf ook. Om ervoor te zorgen dat de mantelzorgers de zorg kunnen blijven volhouden en maatschappelijk kunnen participeren, is het van belang dat de hulpbehoevende enkele dagen of dagdelen naar de dagopvang of dagbesteding gaat. Als deze zorg niet gericht is op het herstel van de cliënt maar primair gericht is op het ontlasten van de mantelzorger, noemen we dit respijtzorg. Ook de zorgverzekeraar en het zorgkantoor hebben belang bij deze vorm van respijtzorg, omdat daarmee de opname in een verpleeghuis of intramuraal behandelcentrum kan worden voorkomen.
- Door de geografische ligging van onze gemeente, de afstand tot voorzieningen en de vergrijzing zijn we relatief veel geld kwijt aan collectief vraagafhankelijk vervoer (Wmo-taxivervoer). Door het verhogen van de eigen bijdrage is het gebruik wel afgenomen.
- Door economische omstandigheden en/of bepaalde levensgebeurtenissen komen mensen soms (buiten hun schuld) in financiële problemen. In die gevallen bieden we schuldhulpverlening. We onderscheiden daarbij drie niveaus:
    - preventie en vroegsignalering;
    - stabiliseren (budgetbeheer en budgetcoaching);
    - schuldenregeling (inclusief budgetbeheer en budgetcoaching). In dit geval is er een kredietinstelling nodig en een banklicentie voor de schuldhulpverlenende instantie.

Wat willen we bereiken?

- We willen huistechnologie en domotica inzetten om vroegsignalering, diagnose en zorg op afstand mogelijk te maken en reistijd te besparen, zowel voor de cliënt als voor de hulpverlener. Daarmee leveren we tevens een bijdrage aan het arbeidstekort in de zorg.
- We willen de uitgaven voor vervoersvoorzieningen, woonaanpassingen en hulpmiddelen inperken. Dat kan door meer zaken als algemeen gebruikelijk aan te merken (voor iedereen gebruikelijk om zelf te kopen), de woningvoorraad te herstructureren (meer nultredenwoningen,

zie 1.1.2), wonen en voorzieningen te clusteren, en/of slimme collectieve voorzieningen te treffen.
- We streven naar de juiste zorg, in de juiste vorm of op de juiste plaats. We willen daarbij een duidelijke differentiatie tussen vrij toegankelijke begeleiding (in de vorm van een algemene voorziening) en geïndiceerde, specialistische extramurale begeleiding.
- We willen het aantal cliënten dat gebruik maakt van huishoudelijke verzorging terugbrengen naar het gemiddelde aantal bij vergelijkbare gemeenten. We willen dit doen door een vereenvoudiging van het indicatiesysteem. En door een onderzoek naar alternatieven voor de manier waarop schoonmaken, wassen, strijken en maaltijd bereiden nu wordt aangeboden.
- We willen voldoende respijtzorg (dagbesteding) voor verschillende doelgroepen (ook voor jong dementerenden en mensen met Niet Aangeboren Hersenletsel). Bij voorkeur in de vorm van algemene voorzieningen, in samenspraak met het zorgkantoor (voor de doelgroepen die zijn aangewezen op de Wlz). Daarbij moet aandacht zijn voor voldoende capaciteit, spreiding en variatie (in doelgroep en soort dagopvang).
- We willen de kosten van het collectief vervoer terugdringen, zonder een grote inbreuk te doen op de bewegingsvrijheid van hen die zijn aangewezen op Wmo-taxivervoer.
- We willen dat mensen die dreigen in de financiële problemen te komen, vroegtijdig hulp zoeken. Schuldhulpverlening moet daarom onderdeel worden van een breed (maatschappelijk) loket voor zorg en ondersteuning, dat zichtbaar in de wijken is en laagdrempelig.

3.2.7 MAATWERKVOORZIENINGEN JEUGD

Waar hebben we mee te maken?

- De vraag naar jeugdzorg neemt toe en daarmee de kosten ook.
- Er is veel collectief preventieaanbod. Maar het is niet altijd duidelijk of dit aansluit bij de (individuele en maatschappelijke) vraag en/of bij de problemen die jeugdzorgmedewerkers in de alledaagse praktijk tegenkomen. Ook is er geen zicht op de resultaten van dit aanbod.
- In het Verbeterplan Jeugd is ingezet op meer vrij toegankelijke opvoedhulp. Dit om geïndiceerde specialistische (opvoedkundige) jeugdzorg, zoals Intensieve Pedagogische Thuisbegeleiding (IPT) te voorkomen. Deze vrij toegankelijke opvoedhulp, een algemene voorziening voor opvoedondersteuning en jeugdhulp, werkt op locatie en onderhoudt nauwe contacten met het onderwijs, de kinderopvang en de huisartsen. Er is (nog) geen beleid vastgesteld ten aanzien van de benodigde omvang en deskundigheid van deze voorziening.
- We hebben een forse overschrijding op de budgetten voor jeugdzorg. Het is daarom belangrijk om goed grip te hebben op de kosten en kwaliteit van de jeugdzorg. In de huidige situatie maken, bij een aanvraag voor meervoudige complexe zorg, medewerkers van de gemeente een ondersteuningsplan. (Zij zijn SKJ-gecertificeerd, waarbij SKJ staat voor Stichting Kwaliteitsregister Jeugd). Indien nodig kopen zij de jeugdzorg in bij aanbieders die het benodigde specialisme in huis hebben. Volgens het nieuwe inkoopmodel zijn aanbieders van jeugdzorg verplicht om onderling samenwerkingsverbanden te vormen, zodat zij gezamenlijk de benodigde zorg kunnen leveren (Dit heet ‘wrap around care’ en houdt in dat ze gezamenlijk het integraal ondersteuningsplan uitvoeren). Ook moet ieder samenwerkingsverband een eigen toegang (een eerste aanspreekpunt voor zorgvragers) inrichten. Dit biedt voor gemeentelijke toegangsorganisaties – indien gewenst – de mogelijkheid om ontzorgd te worden. In theorie kan de rol van de gemeentelijke toegang hierdoor worden beperkt tot het bieden van een voorliggende (vrij toegankelijke), algemene voorziening voor opvoed- en opgroeihulp. Als deze algemene voorziening niet toereikend is, kan de gemeentelijke toegang het bovengenoemde (tweedelijns) samenwerkingsverband inschakelen om de regie op het betreffende dossier over te nemen.

Wat willen we bereiken?

- Terugdringen van de kosten voor de jeugdzorg.
- Het collectieve preventieaanbod sluit aan bij de (individuele en maatschappelijke) vraag en/of bij de problemen die medewerkers in het onderwijs, de kinderopvang, de (jeugd)politie, het maatschappelijk werk en de jeugdzorg in de alledaagse praktijk tegenkomen. Ook is er zicht op de resultaten van dit aanbod.

- Een (vrij toegankelijke) jeugdzorginstelling die goed is uitgerust voor haar taken en qua omvang en deskundigheid aansluit bij de (maatschappelijke) vraag en behoefte. En die zicht heeft op de verleende hulp en behaalde resultaten.
- Een goede toegang tot en beoordeling en monitoring van de geïndiceerde (tweedelijns) jeugdzorg.

3.2.8 GEËSCALEERDE ZORG

Waar hebben we mee te maken?

- Jeugdbescherming en jeugdreclassering mogen alleen worden uitgevoerd door een gecertificeerde instelling (GI). De Zeeuwse GI, Intervence, dreigde om te vallen. Een fusie met een andere, naburige GI bleek niet mogelijk. De gemeenten hebben daarom gezamenlijk de aansturing van de GI overgenomen en betalen jaarlijks – totdat er een passende oplossing is gevonden – een instandhoudingsbijdrage om de tekorten te dichten. Daarnaast heeft de GI te maken met een grote uitstroom van personeel. Met als gevolg dat er te weinig menskracht is om zowel de dwangzaken (door de rechter opgelegde jeugdbescherming en jeugdreclassering) als de drangzaken (preventieve jeugdbescherming) uit te voeren. Wij hebben daarom onze eigen medewerkers opgeleid om ook drangzaken te kunnen oppakken.
- Voor 2022 is een verdere decentralisatie van beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg voorzien (van centrumgemeenten naar alle gemeenten). Er is een regiovisie opgesteld om deze overgang mogelijk te maken.

Wat willen we bereiken?

- Een sterke, solide GI die jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoert op een kwalitatief goed niveau, voor een redelijke prijs.
- Een goede, naadloze aansluiting tussen enerzijds de extramurale begeleiding vanuit de Wmo en anderzijds het aanbod op het gebied van beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg, zoals die nu bij de centrumgemeente is belegd. Zowel inhoudelijk als financieel. Voor zeer specifieke, specialistische vormen van beschermd wonen en voor de vrouwenopvang willen we (blijvend) afspraken maken over een Zeeuws aanbod. De lichtere vormen willen we in de regio Zeeuws-Vlaanderen, met onze partners, vormgeven.

3.3 ZORG EN VOLKSGEZONDHEID

3.3.1 VOLKSGEZONDHEID

Waar hebben we mee te maken?

- De meeste inwoners zien hun gezondheid – gezond eten en bewegen – als hun eigen verantwoordelijkheid. Meerdere partijen hebben aangegeven zich (mede) verantwoordelijk te voelen voor de gezondheidsbevordering van mensen, zoals het Rijk, zorgverzekeraars, het onderwijs, de voedingsindustrie, sportverenigingen, de huisarts en gemeenten. Het Rijk heeft de Landelijke nota gezondheid 2020-2024 vastgesteld. Daarin staat wat Rijk en gemeenten gezamenlijk de komende jaren kunnen doen om Nederland gezonder te maken. In de nota zijn de volgende speerpunten opgenomen:
    - gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving;
    - gezondheidsachterstanden verkleinen;
    - prestatiedruk in het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen;
    - vitaal ouder worden.

  De landelijke nota is richtinggevend voor de invulling van de lokale nota in de gemeente. Daarnaast zijn er andere landelijke ontwikkelingen waarbij gemeenten kunnen aansluiten, zoals het Nationaal Preventieakkoord (aanpak roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik) of het Nationaal Sportakkoord (plezier in sport voor iedereen).

- Sinds 2018 zijn we een erkende JOGG-gemeente (Jongeren op gezond gewicht). De raad heeft in het coalitieakkoord aangegeven het JOGG-project te willen continueren en mogelijk uit te breiden. In het coalitieakkoord staat verder dat de raad wil inzetten op preventie in de breedste zin, waaronder voorlichtingsbeleid over roken, drugs- en alcoholgebruik, gokken en overgewicht. Maar ook op het tegengaan van eenzaamheid bij ouderen.

Wat willen we bereiken?

- We richten ons – in lijn met het coalitieakkoord – op gezondheidsbevordering in de breedste zin van het woord, zowel fysiek als mentaal. We volgen hierin de lijn van de Landelijke nota gezondheid 2020-2024.
- We richten ons als gemeente primair op specifieke doelgroepen, zoals kinderen (met overgewicht), kwetsbare ouderen, chronisch zieken, langdurig werklozen/ uitkeringsgerechtigden en statushouders.
- We streven naar een gezamenlijk preventief volksgezondheidsbeleid uitgevoerd door het samenwerkingsverband Toekomstige Zorg (West) Zeeuws-Vlaanderen, waarin de (Zeeuws-Vlaamse) gemeente(n), huisartsen, zorgaanbieders, en zorgverzekeraar samenwerken.

3.3.2 SPORTBELEID EN ACTIVERING

Waar hebben we mee te maken?

- De gemeente heeft geen wettelijke taak ten aanzien van sport, anders dan het opzetten van programma's voor gezondheidsbevordering (Wet publieke gezondheid) en/of het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in de gemeente (Wmo).
- Sport kan een rol spelen in het preventief jeugdbeleid.
- We zien de afgelopen jaren een ontwikkeling van georganiseerd sporten in team- of verenigingsverband naar individualistisch sporten bij een sportschool of zelfstandig hardlopen of fietsen. Hierdoor en door de vergrijzing en ontgroening hebben sportverenigingen het moeilijk.
- Sportvoorzieningen komen onder druk te staan, doordat een deel is verouderd en het gebruikerspotentieel daalt. Schaalvergroting en/of clustering lijkt noodzakelijk.
- Er liggen kansen op het gebied van sport in relatie tot (gezondheid)toerisme. Voorbeelden zijn het organiseren van (meerdaagse) evenementen (Zwintriatlon, kustmarathon), meer gebruik maken van het strand (yoga, kitesurfen, beachvolleybal, sportvissen, suppen, paardrijden) en van de toeristische infrastructuur (ruiterpaden, fietsroutes, mountainbikeroutes, kanoroutes in de kreken).
- In 2019 hebben we het Zeeuws Sportakkoord ondertekend.

Wat willen we bereiken?

- Bevorderen van de volksgezondheid door sport.
- Bevorderen van de sociale samenhang door sport.
- Bevorderen van het (gezondheid)toerisme.
- Behoud van een goede binnen- en buitensportaccommodatie in de vijf grootste kernen. Deze accommodaties krijgen ook een functie voor de omliggende kernen.

3.3.3 TOEKOMSTIGE ZORG

Het onderdeel toekomstige zorg is opgesplitst in verschillende onderdelen, die elk een eigen problematiek en een eigen oplossingsrichting kennen. Wat we willen bereiken is echter voor alle deelonderwerpen hetzelfde.

Wat willen we bereiken?

We hebben te maken met een zogenoemde zorgkloof: de vraag naar zorg neemt toe (onder andere door een dubbele vergrijzing) terwijl het aanbod en de beschikbaarheid van zorg afnemen (onder andere door een krimpende beroepsbevolking). Om het probleem van de zorgkloof het hoofd te bieden, zetten we binnen het programma Toekomstige Zorg (West) Zeeuws-Vlaanderen in op drie programmalijnen:

1. Zorginfrastructuur
    a. clusteren wonen, zorg en voorzieningen
    b. samenwerking huisarts (eerste lijn, geen verwijzing nodig) en ziekenhuis (tweede lijn)
    c. acute of spoedzorg - samenwerking HAP (huisartsenpost, eerste lijn) en SEH (spoedeisende hulp, tweede lijn)
    d. samenwerking ziekenhuis en verpleeghuis

2. Integrale centra voor zorg en ondersteuning (inclusief preventie/positieve gezondheid)

3. Arbeidsmarkt en opleiden
    a. kennis en inzicht
    b. kiezen en toeleiden
    c. leren en opleiden
    d. werken en behoud

Deze programmalijnen worden hieronder verder uitgewerkt. Het doel is telkens een oplossing te bieden voor de zorgkloof.

3.3.3.1 Wonen en zorg (en andere voorzieningen)

Waar hebben we mee te maken?

- Doordat steeds meer verzorgings- en verpleeghuizen door rijksbeleid hun deuren moeten sluiten, is er in toenemende mate zorg aan huis nodig. In stedelijk gebied levert dit een besparing op, omdat de huisvestingscomponent in de bekostiging van de zorg wegvalt. In landelijk gebied maakt het de zorg niet alleen duurder (er gaat veel tijd verloren aan reizen), maar ook moeilijker te organiseren. Landelijk is er een tekort aan wijkverpleegkundigen, maar in een streek als de onze is het probleem welhaast onhoudbaar door de hoge vergrijzing, de krimpende (beroeps)bevolking en de vele reistijd in verhouding tot het aantal patiënten.
- Onderzoek leert dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, mits er voorzieningen in de directe nabijheid zijn zoals (thuis)zorg, een supermarkt, de huisarts, een apotheek, dagbesteding en een goede openbaarvervoerverbinding. Ook scheelt dit in de kosten van Wmo-vervoer en thuiszorg, omdat de noodzaak tot reizen afneemt. Bovendien zijn er minder mantelzorgers en vrijwilligers nodig, omdat mensen in geclusterde woonvormen beter voor zichzelf en voor elkaar kunnen zorgen. Vanuit de bevolking bestaat er dan ook grote belangstelling voor deze woonvormen.

3.3.3.2 Transformatie woningvoorraad

Waar hebben we mee te maken?

- Bij nieuwbouw zien we vaak dat er weinig rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat de woning in de toekomst geschikt moet zijn voor zorg. In de meeste gevallen wordt slechts voldaan aan de minimale eisen die op dat punt gesteld worden. Hierdoor wordt veelvuldig een beroep op de gemeente gedaan voor het realiseren van woningaanpassingen. Dit kan worden voorkomen door strengere eisen te stellen bij nieuwbouw.

3.3.3.3 Zorginfrastructuur

Veel voorzieningen in de zorg staan onder druk. Formeel zijn wij als gemeente niet verantwoordelijk voor deze voorzieningen, maar ze zijn wel van groot belang voor de leefbaarheid en de veiligheid van onze inwoners en voor het vestigingsklimaat. De vraag is daarom telkens, bij elke (zorg)voorziening: welke rol willen wij als gemeente spelen? De antwoorden variëren van geen rol tot stimulerend (intermediair), faciliterend of sturend. De keuzes die we maken, hebben gevolgen voor de vraag of we menskracht we hierop in moeten zetten en zo ja hoeveel en/of we al dan niet financieel willen bijdragen aan de instandhouding van de genoemde voorzieningen.

Waar hebben we mee te maken?

- Huistechnologie en domotica bieden kansen (zie Wmo)
- Als het gaat om de acute of spoedzorg hebben we in Zeeuws-Vlaanderen 2 HAP's (in Terneuzen en Oostburg) en 1 SEH (in Terneuzen). Dit lijkt weinig kostenefficiënt voor een zo dunbevolkt gebied. Elders in het land zijn goede ervaringen opgedaan met een geïntegreerde 24-uurs spoedvoorziening (samenwerking tussen HAP en SEH). Daarnaast heeft de GGZ een eigen spoedvoorziening voor acute zorg genaamd SPOR (als aanvulling op de FACT-teams voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening en de IHT-teams voor psychiatrische crisisbehandeling thuis) en de piketdienst voor acute psychosociale zorg van het maatschappelijk werk. Tevens is afgelopen jaren het project Responsbalans uitgevoerd. Hierbij is onderzocht in welk geval, via welk kanaal acute zorg wordt ingeroepen: via ambulance, HAP (bezoek of visite) en/of dienstdoende thuiszorg.
- We zien dat sommige taken uit de tweede lijn (het ziekenhuis) zich verplaatsen naar de eerste lijn (de huisarts). Hierdoor ontstaat een zogenoemde anderhalvelijnsdienst. Het gaat dan vooral om de volgende taken:
    - diagnostiek (bloed, foto's, CT-scan, et cetera)
    - spreekuur medisch specialist (bijvoorbeeld orthopeed) samen met huisarts of een poliklinisch spreekuur op locatie.
- Door deze en andere ontwikkelingen zal de omvang en vorm van het ziekenhuis veranderen (minder diagnostiek, minder polikliniek, minder specialisatie operaties), meer bovenregionale samenwerking met andere ziekenhuizen, meer afspraken met huisartsen (eerste lijn). De huisartsenpraktijken zullen gelijktijdig groter moeten worden. Dit enerzijds vanwege de voorzieningen die nodig zijn voor de samenwerking met het ziekenhuis en met de gemeente en anderzijds vanwege de vereiste schaalgrootte (in verband met investeringen in relatie tot volume). Dit vraagt om een zorgvuldig proces en planmatige, geregisseerde verandering. De zorgverzekeraar is de eerstverantwoordelijke hiervoor, maar we zien ook een rol voor onszelf, vanwege het belang van behoud van (zorg)voorzieningen (zeker in vergrijsd gebied). We werken in dit hele proces samen met de overige twee Zeeuws-Vlaamse gemeenten, het ziekenhuis, de thuis- en ouderenzorg, de huisartsen en de zorgverzekeraar.
- Operaties zullen vaker plaatsvinden buiten de regio (in verband met kwaliteits- en volume-eisen). Het is dan van belang dat de verpleging na de operatie kan plaatsvinden in de eigen regio. Indien nodig kan daartoe samenwerking worden gezocht met verpleeghuizen, Seniorenkliniek Oostburg, woonzorgcentra en de intensieve thuiszorg (VPT: Volledig Pakket Thuis).

Wat willen we bereiken?

- De inzet van huistechnologie en domotica (zie Wmo).
- We streven naar een geïntegreerde 24-uurs spoedvoorziening. Als gemeente zijn we hierin zelf ook belanghebbende/partner vanwege het maatschappelijk werk. Daarnaast zien we kansen voor het toerisme, bijvoorbeeld in de vorm van een kust- of zomerdokter.
- We zien de noodzaak tot schaalvergroting in de huisartsenzorg in de grotere kernen: bijvoorbeeld maximaal vijf praktijkhouders of praktijken met huisartsen, praktijkondersteuners en verpleegkundig specialisten in loondienst. Dit gecombineerd met spreekuurlocaties in de kleinere kernen.
- De mogelijkheid van verpleging in de eigen regio na een operatie. Ook als deze operatie buiten de regio heeft plaatsgevonden.

3.3.3.4 Integrale zorgcentra/ toegang tot zorg

Waar hebben we mee te maken?

- In 2015 heeft de raad besloten om de toegang tot de Wmo, het welzijnswerk, het maatschappelijk werk en de jeugdzorg onder te brengen, dan wel te integreren in de integrale zorgcentra. Een integraal zorgcentrum is een (netwerk)samenwerking tussen de huisarts, de wijkverpleging, het welzijnswerk, het maatschappelijk werk, de toegang tot de Wmo, de toegang tot jeugdzorg, opgroei- en opvoedondersteuning en de basis-GGZ. Bij voorkeur onder één dak, laagdrempelig, in de verschillende (dragende) kernen. Dit beleid wordt nu uitgebreid naar de rest van Zeeuws-Vlaanderen.

HOOFDSTUK 4: VEREVENING

Zie ook bijlage 2 : Stroomschema verevening

1. Inleiding

De structuurvisie vormt de wettelijke basis voor de gemeentelijke bevoegdheden voor bovenplanse kosten en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. Tussen kosten van ruimtelijke ontwikkelingen en bovenplanse kosten zit geen principieel verschil indien hierover privaatrechtelijk afspraken worden gemaakt. In beide gevallen wordt een noodzakelijke relatie gelegd met de structuurvisie.

Dit op basis van Artikel 6.24, lid 1 onder a, Wet ruimtelijke ordening (Wro):

1. Bij het aangaan van een overeenkomst over grondexploitatie kunnen burgemeester en wethouders in de overeenkomst bepalingen opnemen inzake:
a. Financiële bijdragen aan de grondexploitatie alsmede op basis van een vastgestelde structuurvisie, aan ruimtelijke ontwikkelingen;

Bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen / bovenplanse kosten hebben betrekking op maatschappelijk belangrijke functies, zoals natuur, landschap, recreatie, waterberging, infrastructuur en culturele voorzieningen. De wet biedt de mogelijkheid om daarvoor een financiële bijdrage te vragen van particuliere initiatiefnemers door middel van fondsvorming als deze ontwikkelingen in een structuurvisie zijn vastgelegd. Door de bijdrage kan een deel van de meeropbrengsten worden ingezet voor realisatie van maatschappelijke functies.

Voor het afspreken van een financiële bijdrage van een rode ontwikkeling aan een andere ruimtelijke ontwikkeling, geldt dat in de structuurvisie de samenhang op een hoger schaalniveau moet worden onderbouwd tussen de rode ontwikkeling (het betalende exploitatiegebied) en de besteding. De structuurvisie moet tenminste de volgende drie ingrediënten aanduiden:

- De voorgenomen bestedingen in verband met de beoogde ruimtelijke ontwikkeling;
- De exploitatiegebieden waarmee deze bestedingen gekoppeld zijn (kostendragers);
- De samenhang tussen beide.

2. Kostendragers, bestedingsdoelen en samenhang

Bijdragen voor de onrendabele investeringen kunnen verhaald worden op bouwplannen, waarvoor een planologische procedure moet worden gevolgd. Onder bouwplannen verstaat de wetgever de volgende “aangewezen bouwplannen” (conform artikel 6.2.1. Besluit ruimtelijke ordening (Bro)):

1. De bouw van een of meer woningen;
2. De bouw van een of meer hoofdgebouwen;
3. Uitbreiding van een gebouw met 1.000 m² of met een of meer woningen;
4. Verbouw van een of meer gebouwen voor:
    a. woondoeleinden voor ten minste 10 woningen;
    b. kantoor- of horecadoeleinden van ten minste 1.000 m²;
5. De bouw van kassen (ten minste 1.000 m²).

Het systeem van de Wro verzet zich er echter niet tegen dat ook zonder aangewezen bouwplan als bedoeld in artikel 6.2.1 Bro een overeenkomst over grondexploitatie als bedoeld in artikel 6.24, eerste lid, van de Wro wordt aangegaan. Dit heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld (RVS, 28 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2950).
Ook als er geen bevoegdheid bestaat tot het opstellen van een exploitatieplan, is het sluiten van een anterieure overeenkomst dus toegestaan. Een voorbeeld hiervan kan zijn bij de aanleg van een zonnepark.

Algemeen uitgangspunt in dit visiedocument is dat nieuwe economische ontwikkelingen/grondexploitaties die planologisch mogelijk worden gemaakt, een bijdrage leveren aan de versterking van de kwaliteiten van de kernen en het buitengebied.

In dit visiedocument wordt een typering van grondexploitaties benoemd die een bijdrage kunnen leveren (de kostendragers), bestedingsdoelen gedefinieerd en de koppelingen daartussen gelegd. Hierna worden deze drie onderdelen uitgewerkt.

De kostendragers

Op grond van de ervaring in de gemeente Sluis gedurende de afgelopen jaren worden vier typen exploitaties onderscheiden die zouden kunnen bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen.

Het gaat om:

1. exploitaties waarin de realisatie van permanente wooneenheden mogelijk wordt gemaakt;
2. exploitaties waarin nieuwe 'bedrijfsactiviteiten' (inclusief detailhandel) mogelijk worden gemaakt;
3. exploitaties waarin eenheden verblijfsrecreatie of dagrecreatieve voorzieningen mogelijk worden gemaakt;
4. exploitaties gericht op de realisatie van voorzieningen voor de opwekking van duurzame energie.

Definitie van bestedingsdoelen

Voor welke ruimtelijke ontwikkelingen kan een bijdrage gevraagd worden? Hiervoor wordt een koppeling gelegd met de relevante beleidsuitgangspunten zoals weergegeven in het visiedocument:

1. Stedelijke vernieuwing, waaronder:
    a. Versterking van het hart van de woonkernen en verbetering van de openbare ruimte;
    b. verbetering van de kwaliteit van woningen en de woonomgeving;
    c. herstructurering van bestaande woongebieden;
    d. sloop of samenvoegen van woningen;
    e. verbetering c.q. realisatie van woonzorgzones en/of zorgsteunpunten;
    f. realisering / verbetering van maatschappelijke accommodaties.

2. Duurzaamheidsmaatregelen, waaronder:
    a. het dekken van een stimuleringsregeling voor de verduurzaming van particuliere woningen;
    b. het compenseren van omwonenden van voorzieningen voor de opwekking van duurzame energie door bijvoorbeeld het aanbieden van zonnepanelen of anderszins maatregelen voor de verduurzaming van de woning;
    c. het realiseren van andere duurzaamheidsopgaven waar we als gemeente voor staan.

3. Verbetering van de infrastructuur en mobiliteit, waaronder:
    a. bijdragen aan investeringen in (toeristische) routestructuren;
    b. bijdragen aan infrastructurele projecten waardoor de verkeersveiligheid wordt vergroot;
    c. bijdragen aan infrastructurele projecten waarmee het gebruik van ongemotoriseerde vervoersmiddelen en/of duurzame mobiliteit wordt bevorderd.

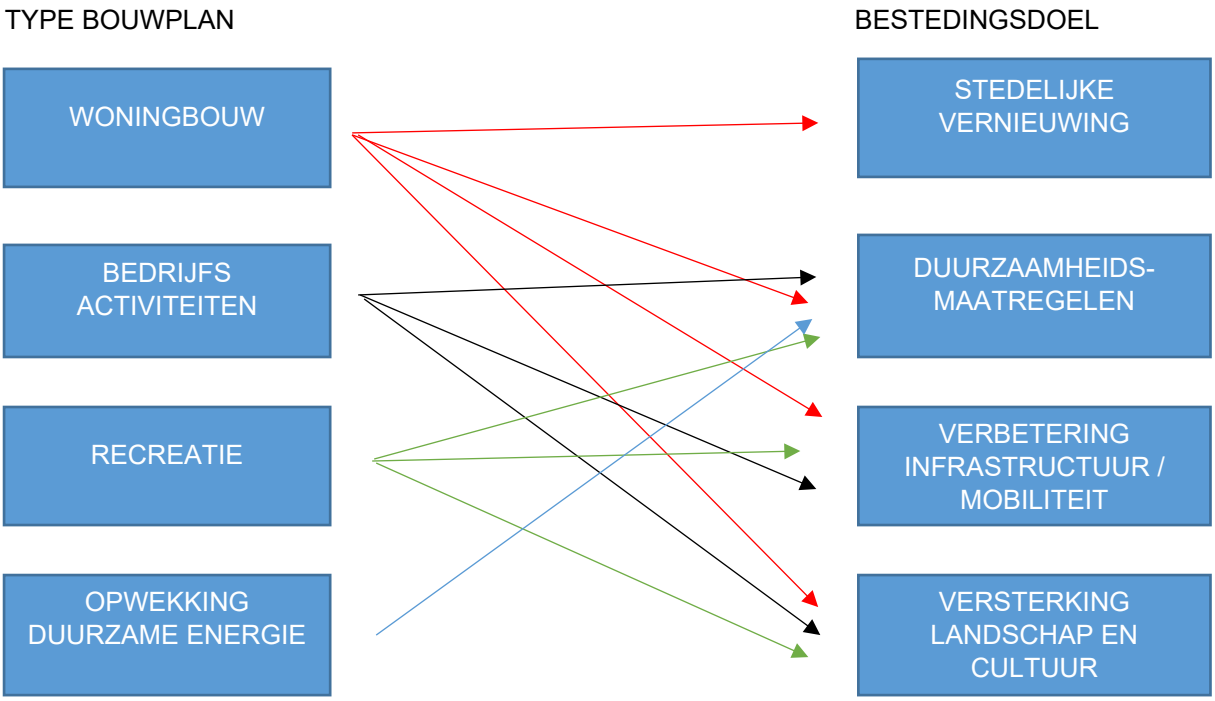
4. Versterking van natuur, landschap en cultuur(historie), waaronder:
    a. natuurvriendelijke en landschappelijk aantrekkelijke inrichting van recreatienatuur;
    b. kwaliteitsverbetering van bestaande landschappelijke structuren en (cultuurhistorische) elementen;
    Zie ook rapport "Kansen voor recreatienatuur"
    c. versterking van de culturele voorzieningen.

Koppeling tussen kostendragers en bestedingsdoelen

Noch in de Wro, noch in de kamerstukken zijn de begrippen 'bovenplanse kosten' en 'bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen' gedefinieerd. Vanuit de redelijkheid en billijkheid legt de gemeente Sluis een relatie tussen de typen bouwplannen die een bijdrage leveren (de kostendragers) en de bestedingsdoelen waarvoor de bijdrage bedoeld is. Het leggen van logische koppelingen tussen de

bouwplannen en de bestedingsdoelen heeft meerwaarde. De ervaring leert dat de bereidheid om bij te dragen sterk wordt vergroot als degene die de bijdrage moet leveren ook achter het bestedingsdoel staat dan wel voordeel ziet in de uitvoering van de bestedingsdoelen.

Om die reden kiest de gemeente Sluis ervoor uitgangspunten over de mate waarin bijdragen uit de verschillende typen kostendragers worden benut voor de verschillende bestedingsdoelen vast te leggen in dit visiedocument. In onderstaand schema zijn de logische relaties weergegeven. Daarmee wordt op strategisch niveau voldoende basis gelegd voor financiële bijdragen.

Met de recreatiesector zijn specifieke afspraken gemaakt over de inzet van de vereveningsmiddelen rood-voor-groen (zie punt 4) .

3. Fondsvorming

Verevening kan op twee manieren plaatsvinden: rechtstreekse fysieke verevening of compensatie via een (vereverenings)fonds. Bij rechtstreekse fysieke verevening realiseert de initiatiefnemer van een project zelf de verevening. Deze vorm van verevening vindt dan plaats, geïntegreerd in het project. Bij toepassing van een vereveningsfonds stort een initiatiefnemer een geldbedrag in een fonds. De gemeente gebruikt het fonds vervolgens om de benodigde verevening te realiseren. Daarbij kunnen de vereveningsbijdragen van verschillende initiatieven gebundeld worden ingezet. Het fonds wordt gevoed met bijdragen op grond van afspraken in anterieure overeenkomsten, eigen grondexploitaties of subsidies en andere geldelijke bijdragen. De financiële middelen uit het fonds kunnen gebruikt worden als cofinanciering bij de uitvoering van projecten. Hiermee kan het bedrag in het fonds mogelijk verdubbeld worden.

Op dit moment kent de gemeente Sluis 2 fondsen waarin de ontvangen vereveningsbijdragen worden ondergebracht. Het betreft het Fonds Woningbouwontwikkeling (herstructureringsbijdragen woningbouw) en het Fonds recreatieontwikkeling (rood-voor-groen en rood-voor-rood bijdragen recreatieontwikkeling).

Nieuwe beleidsuitdagingen leiden tot de wens om het vereveningsprincipe breder in te kunnen zetten. Dit kan leiden tot de vorming van nieuwe voeding van de bestaande of het instellen van andere fondsen. Dit wordt nader uitgewerkt in de herziene Nota Grondbeleid. De Nota Grondbeleid vormt hiermee een

directe aansluiting op de beleidsdoelen zoals weergegeven in het visiedocument en geeft de wijze aan waarop deze beleidsdoelstellingen kunnen worden gerealiseerd.

4. Specifieke afspraken rood-voor-groen

Voor de rood-voor-groen bijdragen zijn met onder andere de recreatiesector specifieke afspraken gemaakt. De rood-voor-groen bijdrage wordt gevraagd in het geval van een kwaliteitsslag op een bestaand verblijfsrecreatieterrein waarbij ook de bestaande situatie wordt aangepakt en bij nieuwvestiging van een verblijfsrecreatieterrein.

De middelen kunnen worden ingezet voor het behoud en de versterking van een aantrekkelijk afwisselend (kust)landschap met groene lobben tussen de verschillende recreatiegebieden. Hierbij kan gedacht worden aan het invullen van ontbrekende routestructuren door bestaande gebieden, aanleggen van uitzichtpunten, versterking van de beleving van het open en agrarisch landschap en versterking van natuurgebieden.

De rood-voor-groen bijdragen kunnen op 2 manieren worden ingezet:

- Zelfrealisatie: de (maatregelen aan de) recreatienatuur wordt door de ontwikkelaar zelf gerealiseerd. Hiertoe is in 2019 de beleidsregel “Toetsingscriteria zelfrealisatie rood voor groen” vastgesteld.
- Afdracht aan het Fonds Recreatieontwikkeling: de gemeente zet de middelen in voor de doelen zoals hierboven omschreven.

5. Berekeningswijze financiële bijdragen

De hoogte van de vereveningsbijdrage dient proportioneel en redelijk te zijn. Een rekenmethode kan de hoogte van de vereveningsbijdrage (deels) bepalen op een objectieve manier, waarmee willekeur voorkomen kan worden. Gemeenten kunnen zelf keuzes maken over de te hanteren methodiek.

De gemeente Sluis hanteert momenteel 2 verschillende methodes: een vast bedrag of een bijdrage op basis van residuele waardeberekening. De gehanteerde bedragen en onderbouwing zullen eveneens nader worden uitgewerkt in de herziene Nota Grondbeleid.

In het geval van de rood-voor-groen bijdragen hanteren we de regel dat er per uit te breiden eenheid een bijdrage van € 1.000,- wordt gerekend. In het geval van een hoteluitbreiding hanteren we een vast bedrag van € 600,- per toe te voegen hotelkamer. Deze regeling is voor het gehele grondgebied van de gemeente van toepassing tenzij daar specifieke afspraken anderzijds over gemaakt zijn (bv. Cadzand-Bad). De eerdere berekeningswijze van € 34.000/ha uitbreiding komt hiermee te vervallen.

6. Specifieke vereveningsafspraken

Voor een aantal plannen geldt dat specifieke of nadere vereveningsafspraken overeengekomen zijn waarbij ontwikkelaars:

- Bijdragen in een investeringsfonds wat vervolgens wordt ingezet voor bovenplanse / ruimtelijke ontwikkelingen in en om de betreffende ontwikkelingslocaties, of
- De bijdrage aan ruimtelijke kwaliteit zelf uitvoeren

Het betreft reeds bestaande afspraken zoals:

- Waterdunen, Kustwerk, Baanstpolder
- Cadzand-Bad: het ontwikkelingsplan Cadzand-Bad en de schilvisie Cadzand-Bad
- De projecten die vallen onder de rood-voor-groen vereveningsregeling van gebiedsplan Natuurlijk Vitaal
- De mogelijkheden/ wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan Buitengebied (met name voor de agrarische sector
- De ontwikkeling van het Havengebied Breskens

Bijlage 1 Burgerparticipatie onder de Omgevingswet

De Omgevingswet zegt het volgende over participatie: ‘het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit’. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden. De wet geeft het bevoegd gezag en de initiatiefnemer de vrijheid eigen keuzes te maken voor de inrichting van het participatieproces. Gemeente Sluis volgt de wettelijke bepalingen die in de Omgevingswet staan opgenomen.

Omgevingsvisie

Motiveringsplicht: het bevoegd gezag geeft bij het besluit aan hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding en wat de resultaten daarvan zijn.

Programma

Motiveringsplicht: het bevoegd gezag geeft bij het besluit aan hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding en wat de resultaten daarvan zijn.

Omgevingsplan

Het bevoegd gezag geeft bij de kennisgeving van het voornemen om een omgevingsplan vast te stellen aan hoe het de participatie vormgeeft. Het bevoegd gezag geeft bij het besluit aan hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding en wat de resultaten daarvan zijn.

Omgevingsvergunning

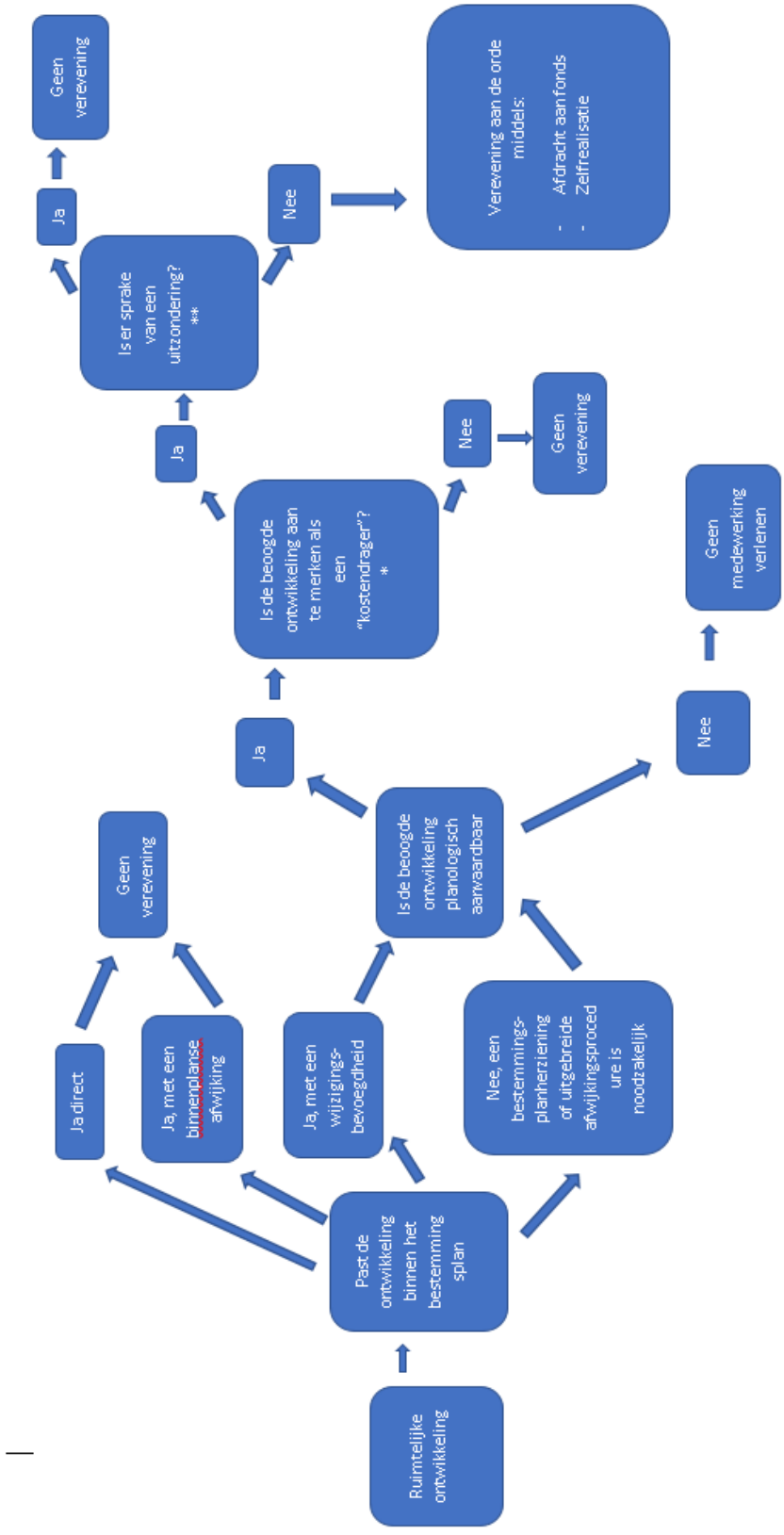
In de Omgevingsregeling wordt een aanvraagvereiste participatie opgenomen. Dit houdt in dat de initiatiefnemer die een omgevingsvergunning aanvraagt, moet aangeven of, en zo ja, hoe hij aan participatie heeft gedaan. Het bevoegd gezag betrekt deze informatie bij de integrale belangenafweging. Het aanvraag-vereiste wordt uitgewerkt in de Omgevingsregeling.

Participatie door de initiatiefnemer wordt gestimuleerd, omdat het betrekken van de omgeving waardevolle inzichten op kan leveren en een initiatief beter kan maken. Daarnaast voorkomt het vroegtijdig betrekken van de belanghebbenden vaak bezwaren later in het traject.

Er zijn natuurlijk ook gevallen waarin het niet nodig is om een (groot) participatietraject te starten, bijvoorbeeld als het initiatief geen consequenties heeft voor de omgeving. Om deze reden is participatie niet per definitie verplicht gesteld en altijd vormvrij. Het ontbreken van een participatieproces is dan ook geen reden om een vergunning te weigeren. Als het bevoegd gezag onvoldoende informatie heeft om tot een goede belangenafweging te komen kan het vragen om meer informatie of zelf extra informatie verzamelen om tot een goed besluit te komen.

De initiatiefnemer heeft zelf de verantwoordelijkheid om belanghebbenden te informeren en te betrekken. Hij of zij moet in de aanvraag voor een omgevingsvergunning aangeven of, en zo ja, hoe er overleg is geweest met belanghebbenden. Ook moet dan worden aangegeven wat er met het resultaat van de participatie is gedaan.

Bijlage 2 Stroomschema verevening

* zie Hoofdstuk 4 (Verevening) punt 2, "De kostendragers"
**uitzonderingen zijn: verevening anderszins op basis van ruimte-voor-ruimte regeling, NED, landgoederenregeling